

Ontwerp-Herindelingsadvies Valleigebied

IPC Valleigebied

Provincie Gelderland
Provincie Utrecht

4 februari 2009

Inhoudsopgave

1. INLEIDING.....	5
2. VOORGESCHIEDENIS	7
2.1 SGP VALLEI (1997-2007).....	7
2.2 KWALITEITSMETINGEN (2005).....	7
2.3 VERZOEK START HERINDELINGSPROCEDURE (2007).....	8
3. HERINDELINGSBELEID VAN HET RIJK EN DE PROVINCIALE KADERS	9
3.1 BELEIDSKADER GEMEENTELIJKE HERINDELING VAN HET RIJK	9
3.2 KADERSTELLING GELDERLAND EN UTRECHT	10
4. LANDELIJKE EN REGIONALE ONTWIKKELINGEN	13
5. VAN HERINDELINGSONTWERP NAAR HERINDELINGSADVIES	15
5.1 TERINZAGELEGGING	15
5.2 ZIENSWIJZEN GEMEENTEBESTUREN BETROKKEN IN DE HERINDELINGSPROCEDURE.....	15
5.3 ZIENSWIJZE GEMEENTE LEUSDEN	24
5.4 ZIENSWIJZEN ANDERE BELANGHEBBENDEN.....	24
5.5 CONCLUSIE	34
6. TOETSING AAN CRITERIA HERINDELING.....	35
INLEIDING.....	35
6.1 DRAAGVLAK.....	35
6.2 OVERIGE CRITERIA	37
6.3 PROVINCIALE GRENSCORRECTIE	39
7. IPC-VOORSTEL	41
7.1 CONCLUSIES	41
7.2 ADVIES	43
7.3 NAAM NIEUWE GEMEENTE.....	43
7.4 PROFIEL GEMEENTE RENSWOUDE-SCHERPENZEEL-WOUDENBERG	44
7.5 (REGIONALE) BELEIDSOPGAVEN VAN DE GEMEENTE RENSWOUDE-SCHERPENZEEL-WOUDENBERG.....	45
7.6 NAZORG HERINDELING	46
7.7 FINANCIËLE GEVOLGEN	46
8. VERVOLGPCEDURE	48
9. GERAADPLEEGDE BRONNEN	49
BIJLAGEN	50

1. Inleiding

Voor u ligt het voorstel tot duurzame versterking van de bestuurskracht van gemeenten in het Valleigebied in de vorm van een *ontwerp-herindelingsadvies*. Wij, de Interprovinciale Commissie (IPC) Valleigebied, stellen voor de gemeenten Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg samen te voegen tot een nieuwe gemeente met als werktitel: **Renswoude-Scherpenzeel-Woudenberg**.¹

Dit voorstel vormt de uitkomst van een uitgebreid en zorgvuldig onderzoek gebaseerd op een herindelingsverzoek van Scherpenzeel en Woudenberg én op de opvatting van Renswoude die inhoudt dat er andere (samenwerkings)varianten zijn om te komen tot een duurzame versterking van de bestuurskracht van gemeenten in het Valleigebied.

Op 10 september 2008 hebben wij het herindelingsontwerp Valleigebied vastgesteld. Het herindelingsontwerp is als bijlage 1 bijgevoegd. In het herindelingsontwerp is zorgvuldig en uitgebreid onderzoek gedaan naar alle relevante aspecten gericht op het duurzaam versterken van de bestuurskracht.

In de afgelopen periode hebben alle betrokken gemeenten zich intensief beziggehouden met het vraagstuk van duurzame versterking van de bestuurskracht. Wij hopen en vertrouwen erop dat in het komende fusieproces de betrokken gemeenten op constructieve wijze gezamenlijk werken aan de vorming en inrichting van de nieuwe organisatie, zowel ambtelijk als bestuurlijk. De profielschets die Scherpenzeel en Woudenberg hebben vastgesteld kan daarbij voor de drie gemeenten als basis dienen voor het opstellen van het definitieve profiel van de gemeente Renswoude-Scherpenzeel-Woudenberg (RSW-gemeente).

Wij zijn bereid om daaraan mee te werken en bij te dragen aan de vorming van een nieuwe Valleigemeente.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt in het kort de voorgeschiedenis van het versterken van de bestuurskracht in het Valleigebied geschetst van 1997 (intrekking van het herindelingsvoorstel gericht op vorming van een RSW-gemeente) tot en met 2007. In september van dat jaar stelden Scherpenzeel en Woudenberg een profielschets voor de RSW-gemeente vast en verzochten ze GS van Gelderland en van Utrecht om een herindelingsprocedure te starten in regionale context. In hoofdstuk 3 worden het herindelingsbeleid van het rijk en de provinciale kaders voor herindeling beschreven. In het volgende hoofdstuk (4) worden de landelijke en regionale ontwikkelingen in het kort geschetst.

In hoofdstuk 5 wordt teruggeblikt op het verloop van het proces en vervolgens wordt uitgebreid ingegaan op de ontvangen zienswijzen. Eerst die van de betrokken gemeentebesturen en vervolgens die van de buurgemeenten en inwoners. De toetsing van het fusievoorstel aan de rijkscriteria van herindeling wordt beschreven in hoofdstuk 6. In dit hoofdstuk wordt uitgebreid ingegaan op het criterium 'draagvlak' en de overige criteria waarbij voor zoveel als mogelijk ook de procesmatige criteria van het nieuwe concept-Beleidskader gemeentelijke herindeling aandacht krijgen.

Aansluitend wordt in hoofdstuk 7 ons voorstel uitgebreid beschreven, inclusief de werknaam van de nieuwe gemeente. Ook het financiële (start-) profiel van de nieuwe gemeente komt in dit hoofdstuk aan de orde.

Ten slotte wordt in hoofdstuk 8 de vervolgpprocedure beschreven, waaronder de nieuwe verkiezingen en het uitstel van de reguliere raadsverkiezingen in maart 2010 op basis van een uitstelwet.

¹ Zie hoofdstuk 7.3 voor meer informatie over de naamgeving

2. Voorgeschiedenis

De kwesties van het duurzaam versterken van de bestuurskracht van de gemeenten in het Valleigebied en het mede daardoor een substantiële bijdrage kunnen leveren aan de regionale vraagstukken lopen al decennia lang. Wij hechten eraan om het voorstel tot herindeling in perspectief te plaatsen. Het vormt de uitkomst van een discussie van de afgelopen 11 jaar waarbij het initiatief om hun bestuurskracht duurzaam te versterken met name bij de gemeenten in het Valleigebied is gelegd en waarin de provincies Gelderland en Utrecht faciliterend zijn geweest.

2.1 SGP Vallei (1997-2007)

Het laatste herindelingsvoorstel van de provincie Utrecht voor dit gebied dateert van 1997 en is door Provinciale Staten van Utrecht ingetrokken. In totaal werden destijds 4 herindelingsvoorstellen ingetrokken met daarbij als vervangende opdracht dat de betrokken gemeenten gezamenlijk een toekomstvisie (een strategisch gebiedsperspectief; SGP) moesten opstellen. In de periode 1998-2002 hebben de betrokken gemeenten (Renswoude, Woudenberg, Scherpenzeel en daarnaast Barneveld, Leusden en Nijkerk) de toekomstvisie Strategisch Gebiedsperspectief Vallei vastgesteld. Vervolgens werd een bestuurlijk instrument bepaald voor het realiseren van de strategische doelen. Gekozen werd voor een intensieve niet-vrijblijvende samenwerking op basis van een convenant (2003, Vallei-in-Perspectief- ViP) waaraan ook de provincies Gelderland en Utrecht deelnamen. Er werden een stuurgroep, een projectgroep en werkgroepen ingesteld. Projecten die de ViP met succes heeft gerealiseerd zijn een Landschapsontwikkelingsplan, een Welstandnota, een structuurvisie en de oprichting van de Rekenkamercommissie ViP+. De samenwerking verschoof in een later stadium van strategie naar uitvoering. De zes gemeenten onderzochten of op het gebied van ICT, WOZ/belastingen en Sociale Zaken tot een vergaande vorm van samenwerking konden komen. De (financiële) resultaten van deze onderzoeken gaven Barneveld aanleiding om de samenwerking op deze terreinen niet voort te zetten. Vervolgens concludeerden de gemeenten dat er onvoldoende draagvlak bestond om de samenwerking gestalte te geven en besloten om de samenwerking met ingang van 1-1-2008 te beëindigen. Wél hebben de gemeenten aangegeven dat samenwerking (in welke vorm dan ook) nodig is en blijft, maar willen daar op dit moment geen structuur aan verbinden. De Rekenkamercommissie blijft als zelfstandige commissie wel bestaan.

2.2 Kwaliteitsmetingen (2005)

In 2005 zijn er in Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg kwaliteitsmetingen van het lokale bestuur gehouden volgens de methodiek van de provincie Utrecht, 'Kwaliteitsmeting Utrechts bestuur'. De volledige rapporten en de gebruikte methode zijn te vinden op de website van de provincie Utrecht².

De analyses van de kwaliteit van het functioneren van de drie gemeenten kwamen voor een groot deel overeen. De *operationele kwaliteit* (de dagelijkse taken) was in alle gemeenten op orde.

De *beleidsmatige en bestuurlijke kwaliteit* (de wijze waarop zaken, ontwikkelingen en opgaven worden opgepakt en gestuurd) van de gemeenten varieert iets. In alledrie de gemeenten was op dit niveau hun 'rol' als onderdeel van het bestuurlijk bestel een aandachtspunt en in Renswoude en Scherpenzeel gold hetzelfde voor de dienstverlening van die gemeenten. Voor Scherpenzeel werd nog uitgesproken dat in de toekomst ook in de rollen van bestuur en organisatie knelpunten zouden kunnen ontstaan.

De *weerbaarheid* (betrouwbaarheid, in staat zijn kaders te stellen, capaciteit/kwetsbaarheid organisatie, anticiperen op ontwikkelingen) tot slot, was in de drie gemeenten weliswaar acceptabel, maar een belangrijk aandachtspunt. Dit hield met name verband met het feit dat er na 2005 meer

² Via www.provincie-utrecht.nl: Home > Bestuur > Bestuurlijke Samenwerking > Kwaliteitsmetingen

(uitvoerings)taken naar de gemeenten zouden worden gedecentraliseerd (Wmo, Wabo) of regels zouden worden vastgesteld om de afstand bestuur - bestuurden te verbeteren (invoering van dualisme, rekenkamer). Dit zou beslag leggen op de kleine personele capaciteit en de financiële capaciteit van de gemeenten. Ook was de verwachting dat de complexiteit van de uitvoering van gemeentelijke taken zou toenemen en daardoor de noodzaak tot samenwerking zou vergroten.

Renswoude koos als verbeterstrategie een combinatie van consolideren, investeren en samenwerken voor het versterken van hun bestuurskracht. Scherpenzeel en Woudenberg kozen voor fusie als verbeterstrategie. Gelet op allerlei landelijke en regionale ontwikkelingen vinden zij dat vanuit de (nu nog aanwezige) kracht een fusie van de RSW de beste en duurzame oplossing is voor de bestuurlijke toekomst van hun inwoners en het Valleigebied.

2.3 Verzoek start herindelingsprocedure (2007)

Scherpenzeel en Woudenberg hebben bij Gedeputeerde Staten (GS) van Gelderland en van Utrecht in september 2007 een herindelingverzoek ingediend gericht op het onderzoek naar de vorming van een RSW+-gemeente (een samenvoeging van Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg met daaraan toegevoegd ondermeer de kern Overberg) in regionale context. GS hebben het herindelingverzoek verwoord in een statenvoorstel. Provinciale Staten van Gelderland en van Utrecht hebben respectievelijk op 13 februari 2008 en op 18 februari 2008 het statenvoorstel "*Duurzame versterking bestuurskracht van gemeenten in het Valleigebied*" vastgesteld en ingestemd met het starten van een herindelingsprocedure voor het Valleigebied.

Vanwege de betrokkenheid van gemeenten in twee provincies is tegelijkertijd een InterProvinciale Commissie (IPC) ingesteld.

Provinciale staten hebben besloten:

1. "In te stemmen met het voorstel van Gedeputeerde Staten van Utrecht en van Gelderland om op verzoek van Woudenberg en Scherpenzeel per 1 maart 2008 het open overleg ingevolge de Wet algemene regels herindeling te starten met de gemeenten Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg waarbij de raadsbesluiten en moties van deze gemeenten zorgvuldig worden betrokken. Daarnaast worden geclausuleerd Veenendaal en Barneveld bij de arhiprocedure betrokken omdat zij potentiële samenwerkingspartners (model Ten Boer-Groningen) zijn en Utrechtse Heuvelrug vanwege mogelijke grenscorrecties.
2. Dat vanwege de betrokkenheid van gemeenten uit Utrecht en Gelderland een mogelijke wijziging van de provinciale indeling een interprovinciale commissie wordt ingesteld waarbij als commissieleden van Gedeputeerde Staten van Utrecht en van Gedeputeerde Staten van Gelderland worden aangewezen respectievelijk mevrouw M.G. Dekker³ en de heer Th.H.C. Peters.
3. Voor deze arhiprocedure eenmalig €30.000,- beschikbaar te stellen met daarbij als verdeelsleutel Utrecht €20.000,- ten laste van het budget SGP-VBO en Gelderland €10.000."

Er is kennis genomen van het arhiverzoek van de Scherpenzeel en Woudenberg en het standpunt van Renswoude. Gegeven de raadsbesluiten van de drie gemeenten doet de IPC in deze arhiprocedure in de fase van open overleg gericht onderzoek naar:

1. de vorming van een RSW+-gemeente en eventuele grenscorrecties;
2. het model Ten Boer;
3. het op termijn realiseren van een Valleigemeente met deelgemeenten, waaronder Renswoude.

³ Vanwege de wisseling van de coalitie in Utrecht inmiddels vervangen door mevrouw M. Haak-Griffioen

3. Herindelingsbeleid van het rijk en de provinciale kaders

3.1 Beleidskader gemeentelijke herindeling van het rijk

Een door Provinciale Staten vastgesteld herindelingsadvies wordt getoetst aan zes criteria zoals verwoord in het 'Beleidskader gemeentelijke herindeling'. Voor de IPC zijn deze criteria leidend.

1. *Draagvlak*. Het draagvlak onder de bevolking voor de herindeling moet geoptimaliseerd worden en zijn. Dit criterium omvat twee aspecten: het bestuurlijke draagvlak en de wijze waarop gemeentebesturen hun inwoners hebben betrokken bij een herindelingsprocedure.
2. *Bestuurskracht*. De bestuurlijke en ambtelijke organisatie dient voldoende onkwetsbaar te zijn om taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden goed uit te oefenen, zodat door een goede arbeidsmarktpositie en de juiste mate van specialisatie gekomen kan worden tot goed bestuur en dienstverlening.
3. *Duurzaamheid*. De gemeente moet zijn toegerust voor een langere periode en niet binnen afzienbare tijd weer in een herindelingsdiscussie geraken.
4. *Interne samenhang van nieuwe gemeente*. De gemeente moet een logische interne samenhang hebben die identiteit geeft (sociaal, cultureel, economisch etc.) aan de nieuwe eenheid.
5. *Regionale samenhang en evenwicht*. De gemeente moet een goede effectieve bestuurlijke partner zijn en een bijdrage kunnen leveren aan intergemeentelijke samenwerking. Dit criterium houdt ook in dat geen restproblematiek ontstaat.
6. *Planologische ruimtebehoefte*. Indien zodanige ruimtelijke knelpunten ontstaan die niet door samenwerking kunnen worden opgelost, dan kan dit een criterium zijn.

Wij stellen vast dat in deze herindelingsprocedure geen ruimtelijke knelpunten aanwezig zijn waarvoor het laatste criterium van belang is. Het criterium "planologische ruimtebehoefte" wordt daarom niet behandeld bij de beoordeling van de RSW-gemeente.

Voor het bepalen van het *draagvlak* is een belangrijke rol weggelegd voor de gemeenteraad. De raad moet zich vergewissen van opvattingen onder de bevolking. De wijze waarop dat gebeurt, mogen gemeenten zelf bepalen (bijvoorbeeld telefonische raadpleging, enquête of volksraadpleging).

Overigens heeft één gemeente geen vetorecht als men in de regio tot de conclusie komt dat herindeling het meest geëigende middel is voor het duurzaam versterken van de bestuurskracht. Gemeenten moeten zich ook bewust zijn van hun regionale verantwoordelijkheid en hun problemen niet enkel afwentelen op buurgemeenten. In de praktijk blijkt steeds meer dat voor duurzame samenwerking sterke, robuuste gemeenten wenselijk zijn om op basis van een bepaalde gelijkwaardigheid (wat betreft financiën, capaciteit, 'halen en brengen') die samenwerking vorm te geven.

De IPC hecht eraan te benadrukken dat het duurzaam versterken van de bestuurskracht maatwerk blijft waarbij de inhoud voorop staat en de bestuurlijke vorm daarvan wordt afgeleid.

Ten slotte wordt in dit verband nog opgemerkt dat bij een herindelingsinitiatief van de provincie (vanzelfsprekend) ook rekening wordt gehouden met en geïnvesteerd wordt in het draagvlak bij inwoners door hen te informeren en argumenten met hen uit te wisselen.

De nieuwe gemeente dient over het draagvlak te beschikken om voldoende bestuurskracht te ontwikkelen. Deze bestuurskracht moet zich vertalen in de bestuurlijke en in de ambtelijke organisatie van de nieuwe gemeente die voldoende onkwetsbaar is en in staat is tot een goede uitoefening van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden.

In het coalitieakkoord van de Tweede Kamerfracties van CDA, PvdA en CU is over gemeentelijke herindeling de volgende passage opgenomen:

‘Herindeling van gemeenten vindt plaats indien daarvoor voldoende lokaal draagvlak bestaat. De verantwoordelijkheid voor de toetsing daarvan berust bij het provinciebestuur; de wetgever toetst de voorstellen in principe uitsluitend op het gevolgde proces.’

In het huidige beleidskader ontbreken de handvatten voor een dergelijke provinciale toets. In het nieuwe Beleidskader worden die handvatten opgenomen om deze inhoudelijke toets door de provincie beter te kunnen invullen.

Het ministerie van BZK heeft voor consultatie in december 2008 een nieuw concept-Beleidskader gemeentelijke herindeling naar de VNG en het IPO gestuurd. De verwachting is dat dit nieuwe beleidskader in het voorjaar van 2009 in de Ministerraad wordt vastgesteld en vervolgens met de Tweede Kamer wordt besproken. Bij het opstellen van het voorliggende advies is zoveel als mogelijk al rekening gehouden met het nieuwe concept-Beleidskader. De toetsing van het herindelingsadvies aan de criteria van het huidige beleidskader (en de relevante onderdelen uit het nieuwe conceptkader) is (zijn) opgenomen in hoofdstuk 7.

3.2 Kaderstelling Gelderland en Utrecht

De *provincie Gelderland* heeft voor deze statenperiode geen beleid voor herindeling geformuleerd. Voor Gelderland is van belang dat een herindelingsprocedure wordt gestart als daarvoor voldoende draagvlak bestaat bij de betrokken gemeenten. In dit geval is voor Gelderland relevant dat de gemeenteraad van Scherpenzeel gevraagd heeft een interprovinciale herindelingsprocedure voor het Valleigebied te starten. Om die reden heeft Gelderland ingestemd met de start van deze herindelingsprocedure. Barneveld is door Renswoude genoemd als een potentiële samenwerkingspartner voor het model Ten Boer en neemt daarom (geclausuleerd) deel aan de discussie over de bestuurlijke toekomst van het Valleigebied.

In de *provincie Utrecht* is ook geen actief gemeentelijk herindelingsbeleid geformuleerd. Een herindelingsprocedure wordt gestart als daarvoor voldoende draagvlak aanwezig is in het gebied en PS daarover zijn geraadpleegd.

Bij de start van deze herindelingsprocedure gold het collegeprogramma van CDA-VVD-PvdA met de titel ‘Besturen met hart voor de toekomst’. Het collegeprogramma is geïnspireerd op het coalitieakkoord met als uitgangspunt ‘slagvaardig samen werken aan kwaliteit en duurzaamheid’.

Als de uitgangspunten kwaliteit en duurzaamheid worden vertaald naar het terrein van de bestuurlijke organisatie, betekent dit dat het versterken van bestuurskracht door gemeentelijke herindeling moet leiden tot:

1. Duurzame, toekomstbestendige gemeenten. Er worden geen herindelingen voorgelegd als de nieuw te vormen gemeente binnen afzienbare tijd opnieuw in een herindelingsprocedure terecht kan komen.
2. Een nieuw te vormen gemeente die inhoudelijke opgaven deelt. In de gezamenlijke opgaven kunnen de te herindelen gemeenten elkaar versterken en vinden. Die inhoudelijke opgave is een bindende factor voor de nieuw te vormen gemeente.
3. Gemeenten die voldoende bestuurskrachtig zijn om de opgaven in een gebied op te pakken en nieuwe taken die vanuit het rijk worden gedecentraliseerd uit te voeren.
4. Een gemeente die in evenwicht is met de andere gemeenten in een regio. Op die manier kunnen gemeenten in een regio op een gelijkwaardige manier samenwerken en elkaar voldoende tegenwicht bieden.
5. Ten slotte is en blijft draagvlak voor een herindeling van groot belang. Hoe groter het draagvlak, hoe beter de startpositie van een nieuw te vormen gemeente. Er wordt een uiterste inspanning verricht om draagvlak te vinden. Niettemin, wanneer draagvlak moeilijk is te vinden, heeft de provincie de verantwoordelijkheid knopen door te hakken.

In september 2008 kreeg de provincie Utrecht een nieuwe coalitie bestaande uit de fracties CDA, VVD en CU. Zij hebben het coalitieakkoord vastgesteld met als titel: 'Accent 2008, slagvaardig verder'. Dit akkoord stemt in grote lijnen overeen met de ambities en uitgangspunten van het coalitieakkoord van 2007 maar bevat op verschillende beleidsterreinen enkele accentverschillen.

Over de bestuurlijke organisatie is als nieuw accent aangebracht:

'Met betrekking tot nieuw op te starten herindelingen geldt dat deze in voorbereiding worden genomen, wanneer een bestuurskrachtmeting in een gemeente aantoont dat een herindeling noodzakelijk is.'

Voorts onderschrijven zij:

'Met de lopende en mogelijk komende Arhi-procedures zullen wij in goed overleg met betrokken gemeenten zorgvuldig omgaan' (pag. 22).

Wij hebben gemerkt dat op onze informatiebijeenkomsten en in een aantal ontvangen zienswijzen op het herindelingsvoorstel deze passage tot verwarring leidt. Ter toelichting van deze passage wordt het volgende gemeld.

Allereerst merken wij op dat de herindelingsprocedure voor het Valleigebied in een eerder stadium is gestart. Provinciale Staten van Utrecht zijn daarnaast geraadpleegd over het nieuwe coalitieakkoord. Vanuit consistent beleid wordt deze lopende herindelingsprocedure op zorgvuldige wijze voortgezet, overeenkomstig het coalitieakkoord, in goed overleg met de betrokken gemeenten.

Voor zover nodig merken wij op dat de passage in het coalitieakkoord over nieuw op te starten herindelingen dus niet van toepassing is op het Valleigebied.

Ter afronding van een zorgvuldig doorlopen herindelingsprocedure worden nu de Provinciale Staten van Utrecht en van Gelderland gevraagd een besluit te nemen over het onderhavige ontwerp-herindelingsadvies Valleigebied.

4. Landelijke en regionale ontwikkelingen

Het rijk wil gemeenten op drie manieren beter positioneren om de maatschappelijke problemen waarvoor zij staan goed aan te kunnen⁴:

1. het verder decentraliseren van verantwoordelijkheden en het vergroten van de beleidsruimte van gemeenten;
2. het toedelen van voldoende middelen (bevoegdheden, geld en informatie) om de verantwoordelijkheden te kunnen dragen;
3. het verminderen van de bestuurlijke drukte en de interbestuurlijke administratieve lasten om zo gemeenten beleidsruimte te geven om zelf problemen op te lossen. Hierbij hoort ook terughoudendheid en bewuste keuzes bij het opvragen van verantwoordings- en beleidsinformatie.

In het bestuursakkoord tussen de VNG en het rijk zijn in lijn hiermee afspraken gemaakt over decentralisatie, het versterken van de bestuurskracht van gemeenten en het verminderen van bestuurlijke drukte. Specifieke beleidsterreinen in het akkoord zijn veiligheid; jeugd en gezin; wonen, wijken en integratie; participatie, armoedebeleid en schuldhulpverlening; en maatschappelijke ondersteuning. Er wordt in onderschreven dat de decentralisatieambities van het kabinet bestuurskrachtige gemeenten vereisen om een doelmatige en doeltreffende taakuitoefening te kunnen garanderen.

De commissie Van Aartsen (rapport 'De eerste overheid', juni 2007) heeft zich, in opdracht van de VNG, gebogen over het versterken van de autonome positie van gemeenten en mogelijkheden van differentiatie tussen gemeenten. De commissie is van oordeel dat schaalvergroting door herindeling nodig is.

De Taakgroep Gemeenten van de commissie d'Hondt is gevraagd om de decentralisatievoorstellen uit het bestuursakkoord verder uit te werken. Ook is expliciet gevraagd om het rapport 'De eerste overheid' bij haar overwegingen te betrekken. De commissie d'Hondt constateert dat de gemeenten zich gesteld zien voor belangrijke vraagstukken. Leefbaarheid (met zowel fysieke als sociale aspecten) is een centraal thema. De gemeenten zijn 'de frontoffice van de overheid, het eerste aanspreekpunt dat maatschappelijke vraagstukken signaleert, benoemt en – samen met anderen – zoekt naar oplossingen'. In de afgelopen periode hebben gemeenten via de Wmo en Wwb steeds meer instrumenten in handen gekregen om daadwerkelijk werkzaamheden voor hun inwoners uit te voeren. Het is de overtuiging van de commissie d'Hondt dat die ontwikkeling kan en moet worden voortgezet. In haar reactie op de bevindingen van de commissie volgt het kabinet een aantal van de decentralisatievoorstellen van de Taakgroep, in zowel het fysieke als het sociale domein. Naast nieuwe taken op gebied van milieu en handhaving (Wabo), Wro (zoals het vervallen van de goedkeuringeis van bestemmingsplannen van GS waardoor gemeenten zelf partij worden in beroepszaken in plaats van GS) zorg, jeugdzorg, sociale zaken en veiligheid die het kabinet door de gemeente uit wil laten voeren stelt het op een aantal punten (bijvoorbeeld de Wmo) ook taakuitbreiding voor. De maatschappij wordt complexer, de burger mondiger en hij stelt steeds hogere eisen aan de kwaliteit van dienstverlening.

Uitbreiding van het takenpakket is nog maar één van de veranderingen die op de gemeenten afkomen. Verder moeten zij onder meer hun administratieve lasten met 25% verminderen tijdens de huidige kabinetsperiode en krijgen zij (mede doordat hun werknemers relatief oud zijn) veel te maken met de toenemende krapte op de arbeidsmarkt.

Dit alles stelt eisen aan de gemeenten, aan de gemeentelijke organisaties (bestuurlijk en ambtelijk), aan de wijze waarop diensten voor de inwoners worden georganiseerd en aan de kwaliteit van de producten. De positie van de gemeente is veranderd in een complexer wordende samenleving. De gemeenten zijn onderdeel van een netwerk van instanties (bedrijven, het maatschappelijk middenveld

⁴ Kabinetsreactie op de bevindingen van de Interbestuurlijke Taakgroep Gemeenten (2008-0000557732)

en organisaties) die diensten leveren aan de inwoners. Dit heeft gevolgen voor het denken en handelen van gemeenten dat minder traditioneel en meer creatief en proactief moet worden. Daarvoor zijn sterke gemeenten gewenst die in staat zijn om nieuwe en complexe vraagstukken in samenwerking met anderen op te lossen. Bovenstaande plaatst gemeenten, rijk en provincies voor de opgave om de bestuurskracht van gemeenten te versterken.

De gemeenten in de Valleiregio werken op strategisch en/of operationeel niveau en uit overwegingen van efficiëntie, gebrek aan menskracht en/of expertise, formeel (via een Wgr) en informeel samen. De behoefte aan samenwerking blijft bestaan maar zal bij een voortgaande decentralisatie steeds meer eisen/randvoorwaarden stellen aan de deelnemers. Een duurzame samenwerkingsrelatie moet uiteindelijk een positief resultaat opleveren en een meerwaarde hebben omdat (sterkere) deelnemers anders afhaken. Een voorbeeld in dit verband vormt het beëindigen van de Vallei-in-Perspectief-samenwerking. Voor duurzame samenwerkingsrelaties zijn robuuste en bestuurskrachtige partners gewenst.

In het in 2005 vastgestelde Reconstructieplan Gelderse Vallei/Utrecht-Oost zijn belangrijke beleidsopgaven voor de Valleiregio verwoord. De uitvoering van dit plan is een belangrijke motor voor het ontwikkelen van de Vallei.

Daarnaast wordt de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) gerealiseerd, waarin onder meer robuuste ecologische verbindingen tussen de Veluwe en de Heuvelrug worden ontwikkeld.

Ook spelen er beleidsopgaven op cultuurhistorisch gebied. Zo is er bijvoorbeeld in 2006 een gebiedsvisie voor de Grebbelinie vastgesteld.

Voor een uitgebreide beschrijving van de (regionale) beleidsopgaven van de nieuwe RSW-gemeente wordt verwezen naar paragraaf 7.5.

5. Van herindelingsontwerp naar herindelingsadvies

5.1 Terinzagelegging

Het herindelingsontwerp is op 10 september 2008 vastgesteld door de IPC. De IPC sprak een voorkeur uit voor de gemeentelijke herindeling van Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg om de bestuurskracht in de Vallei duurzaam te versterken. Het ontwerp lag van 19 september 2008 tot en met 14 november 2008 voor een ieder ter inzage in de gemeentehuizen van de bij de herindeling betrokken gemeenten en in de provinciehuizen van Gelderland en Utrecht. Daarnaast konden belangstellenden het herindelingsontwerp downloaden van de provinciale website www.valleigebied.nl en/of een exemplaar opvragen bij het gemeentehuis of provinciehuis. Het herindelingsontwerp is als bijlage 1 opgenomen in dit advies.

De betrokkenen bij het voorstel tot een (eventuele) grenscorrectie hebben een exemplaar van het herindelingsontwerp alsmede een begeleidende brief en de tekst van de bekendmaking ontvangen. Ook zijn er voldoende exemplaren van het ontwerp met bijbehorende brief en bekendmaking bezorgd bij de betrokken gemeenten. De bekendmaking is als bijlage 2 bijgevoegd.

Wij hebben drie informatiebijeenkomsten in het Valleigebied georganiseerd. Tijdens deze bijeenkomsten, onder leiding van een externe gespreksleider, hebben wij het herindelingsontwerp nader toegelicht en konden belanghebbenden vragen stellen. Deze bijeenkomsten zijn gehouden op maandag 20 oktober 2008 in Sport en Cultureel Centrum De Camp te Woudenberg, op woensdag 22 oktober 2008 in restaurant De Hof te Renswoude en op maandag 3 november 2008 in het Partycentrum Boschzicht te Scherpenzeel. De notulen van de drie bijeenkomsten zijn als bijlage 3 bijgevoegd.

Gedurende de termijn van de terinzagelegging zijn er in totaal 270 zienswijzen ingediend, waarvan ruim 90 % afkomstig uit Renswoude.

Alle bij de herindelingsprocedure betrokken gemeentebesturen (Barneveld, Renswoude, Scherpenzeel, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal en Woudenberg) hebben tijdens de periode van de terinzagelegging van 3 maanden (19 september tot 19 december 2008) een zienswijze ingediend. Daarnaast heeft de (buur-)gemeente Leusden een zienswijze ingediend.

De zienswijzen van de betrokken gemeenten worden hierna behandeld. Daarbij komen eerst de zienswijzen op het herindelingsontwerp aan bod en vervolgens de zienswijzen op de voorgestelde grenscorrecties. Vervolgens worden eveneens in samenvattende vorm de zienswijze van Leusden en de zienswijzen van de overige belanghebbenden behandeld.

5.2 Zienswijzen gemeentebesturen betrokken in de herindelingsprocedure

De zienswijzen van de gemeenten over het herindelingsvoorstel worden hierna -in samenvatting- beschreven, alsmede de reactie daarop van de IPC. De wijze waarop de gemeenten hun inwoners in de gelegenheid hebben gesteld om hun mening te geven aan het bestuur, hebben betrokken bij het bepalen van hun standpunt (zienswijze) en hoe overigens is geïnvesteerd in het draagvlak voor ons voorstel wordt uitgebreid behandeld in hoofdstuk 7.1. De (volledige) zienswijzen van de gemeentebesturen zijn in bijlage 7 opgenomen.

Zienswijzen over de vorming van een RSW-gemeente

Woudenberg

De raad stemt in met het herindelingsontwerp Valleigebeid van de IPC waarin wordt voorgesteld om per 1-1-2011 de gemeenten Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg samen te voegen tot één Utrechtse gemeente. Tevens wordt ingestemd met de voorgestelde grenscorrecties. Daarnaast wordt de IPC gevraagd om de herindelingsprocedure met kracht voort te zetten met als doelstelling dat de nieuw te vormen gemeente met ingang van 1 januari 2011 van start kan gaan.

In het raadsvoorstel zijn in vogelvlucht de voorgeschiedenis van het verzoek tot gemeentelijke herindeling en de betrokkenheid daarbij van de inwoners nogmaals beschreven (in paragraaf 6.1 over draagvlak wordt aan dat laatste apart aandacht besteed).

Woudenberg meldt wat zij met een nieuwe RSW-gemeente beogen en wat de meerwaarde is, vervat in 6 punten:

1. RSW biedt een structurele oplossing voor een groen Valleigebied onder één bestuurlijke eenheid.
2. Met RSW wordt het landelijke karakter het best behouden en optimale afstemming gegeven voor het ruimtegebruik, waaronder recreatie en toerisme, landbouw en natuurontwikkeling;
3. De identiteit van de 3 gemeenten blijft behouden en sluit op elkaar aan;
4. De sociale samenhang is geborgd in één bestuurlijke hand en de nieuwe gemeente is beter in staat om een evenwichtige ontwikkeling van het Valleigebied te bevorderen, samen en in overleg met de provincies en randgemeenten.
5. Er ontstaat een robuuste gemeente met een perspectief van 30.000 – 35.000 inwoners. De gemeente heeft autonome slagkracht, kan een stevige ambtelijke organisatie zijn, en is een sterke gesprekspartner voor de regionale opgaven en voor de buurgemeenten;
6. RSW is een financieel gezonde gemeente met een goed toekomstperspectief voor woningbouw, recreatie en toerisme, economische kansen en landbouwkundige ontwikkelingen.

Reactie IPC

Wij nemen kennis van de zienswijze.

Scherpenzeel

De raad stemt in met het herindelingsontwerp Valleigebeid van de IPC waarin wordt voorgesteld om per 1-1-2011 de gemeenten Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg samen te voegen tot één Utrechtse gemeente. Tevens wordt ingestemd met de voorgestelde grenscorrecties. Daarnaast wordt de IPC gevraagd om de herindelingsprocedure met kracht voort te zetten met als doelstelling dat de nieuw te vormen gemeente met ingang van 1 januari 2011 van start kan gaan.

Ter onderbouwing van deze zienswijze wordt in het raadsvoorstel een chronologisch overzicht gegeven van de diverse onderzoeken van de bestuurskracht van Scherpenzeel en de besluitvorming daarover. In het kader van de gemeentelijke huisvesting van 25 september 2003 is een motie aanvaard waarin het college wordt gevraagd in overleg te treden met Renswoude en Woudenberg over een intentieverklaring per 1-1-2004 met een tijdpad over verregaande samenwerking dan wel samenvoeging. Woudenberg nam in november 2004 een motie van gelijke strekking aan; in Renswoude werd een motie aanvaard waarin de raad aangaf tot 1-1-2007 niet over herindeling te willen spreken (dit in verband met evaluatie van het samenwerkingsverband Vallei-in-Perspectief). In 2004 werd een Quick Scan bestuurskracht uitgevoerd, gevolgd in 2005 door een kwaliteitsmeting bestuurskracht in opdracht van de raad die samen met de beide provincies is uitgevoerd. De uitkomsten van de onderzoeken waren redelijk tot voldoende. Een aantal verbeterpunten werd benoemd en er werd opgemerkt dat naar de toekomst toe de knelpunten zullen toenemen. Het gemeentebestuur besloot om de samenwerking met Woudenberg en Renswoude te intensiveren, en te streven naar een grotere en bestuurskrachtigere (RSW-plus) gemeente per 1-1-2009. Ook werd in samenspraak met de inwoners in 2006-2007 een profielschets voor de toekomstige gemeente opgesteld. Vervolgens is samen met Woudenberg een gezamenlijke profielschets voor de toekomstige RSW-gemeente opgesteld. In het voorjaar van 2007 is door Twynstra Gudde een onderzoek verricht naar de voor- en nadelen van samenwerking en fusie. Dit rapport, tezamen met de gezamenlijke

profielchets en de evaluatie van de ViP-samenwerking, heeft het gemeentebestuur doen kiezen voor 'samengaan door vorming van één gemeente die ruim het grondgebied van de gemeenten RSW+ beslaat'.

Scherpenzeel is voorstander van een RSW-gemeente om de volgende redenen:

1. RSW biedt een structurele oplossing voor een groen Valleigebied onder één gemeentebestuur. Op deze manier is de bescherming van het 'groene hart van De Vallei', zoals RSW gezien kan worden temidden van de rondom oprukkende verstedelijking, het beste gewaarborgd;
2. Met RSW wordt het landelijke karakter het beste behouden en ontstaat er een optimale afstemming voor het ruimtegebruik, waaronder recreatie en toerisme, landbouw en natuurontwikkeling;
3. De identiteit van de 3 gemeenten blijft behouden en sluit goed op elkaar aan;
4. De sociale samenhang is geborgd in één bestuurlijke hand en de nieuwe gemeente is beter in staat om een evenwichtige ontwikkeling van het Valleigebied te bevorderen, samen en in overleg met de provincies en randgemeenten.
5. Er ontstaat een robuuste gemeente met een perspectief van de huidige 25.000 inwoners groeiend naar 30.000 tot 35.000 inwoners. Deze gemeente is daarmee in de omgeving een gelijkwaardige samenwerkingspartner voor de buurgemeenten, een sterke gesprekspartner voor de regionale opgaven, heeft autonome slagkracht en kan een stevige ambtelijke organisatie vormen. Tevens is de schaal zodanig dat de lijnen van burger naar bestuur voldoende kort kunnen zijn.
6. Een gemeente van 25.000 inwoners en groeiend naar 30.000 tot 35.000 inwoners is een duurzame gemeente. Dit omdat RSW weinig stedelijk is en vooral een beherende taak heeft, waarbij de zorg voor het buitengebied één van de belangrijkste is. In het herindelingsontwerp meldt de IPC dat het niet aannemelijk is dat er voor RSW binnen afzienbare tijd (20 jaar) een nieuwe schaalvergroting nodig zal zijn. Bovendien heeft momenteel ongeveer tweederde van de Nederlandse gemeenten een omvang van 30.000 inwoners of minder.
7. RSW is een financieel gezonde gemeente met een goed toekomstperspectief voor woningbouw, recreatie en toerisme, economische kansen en landbouwkundige ontwikkelingen.

Daarnaast geeft Scherpenzeel informatie over het bestuurlijke draagvlak en de betrokkenheid van de inwoners bij dit onderwerp. De informatie over draagvlak wordt vermeld in paragraaf 6.1.

Reactie IPC

Wij nemen kennis van de zienswijze.

Renswoude

De raad van Renswoude verzoekt in haar zienswijze de IPC om de RSW-fusie te heroverwegen. Provinciale Staten wordt voorgesteld om de lopende procedure stop te zetten dan wel als de procedure wordt voortgezet Renswoude daarbuiten te laten. Ter onderbouwing wordt het volgende opgemerkt.

1. In Renswoude is er geen bestuurlijk draagvlak voor de RSW-fusie. Er is onvoldoende maatschappelijk draagvlak, zoals is gebleken uit het referendum van september 2007, de volksraadpleging in oktober 2008, de fakkeloptocht voorafgaande aan de provinciale informatiebijeenkomst op 22 oktober 2008 en de 242 ingediende zienswijzen.
2. Er worden vraagtekens gezet bij de duurzaamheid van RSW. Het is speculatief van de IPC door bij de toetsing van RSW aan het criterium duurzaamheid uit te gaan van een toekomstpotentieel van 30.000 inwoners in plaats van ca. 25.000 inwoners omdat de groei van 20 % vooral gebaseerd is op woningbouwprogramma's waarvan de uitvoering allerminst zeker is. Met verwijzing naar de uitslag van de volksraadpleging staat een duurzame samenwerking met Veenendaal voor ogen die toe kan groeien naar een vrijwillige fusie, waar Rhenen zich op termijn ook bij zou kunnen aansluiten. Gevraagd wordt welke visie de IPC heeft voor het oostelijk deel van de provincie Utrecht.
3. Volgens Renswoude voldoet de RSW-gemeente niet aan de (overige) beoordelingscriteria van het rijk. RSW is niet duurzaam en er is geen draagvlak; zie hiervoor onder 1. Ook verwacht Renswoude dat de bestuurskracht weinig vooruit zal gaan ten opzichte van de huidige bestuurskracht van de drie afzonderlijke gemeenten. Er is nauwelijks (interne) samenhang met

Woudenberg, de samenhang Renswoude-Scherpenzeel is vergelijkbaar met Renswoude-Veenendaal. Gevraagd wordt waarom er geen belang wordt gehecht aan de samenhang en de relaties Renswoude-Veenendaal terwijl bij de vorige herindelingsdiscussie in de jaren '90 GS van Utrecht naast RSW ook de variant Veenendaal-Renswoude introduceerde.

4. Renswoude vindt dat de IPC ook de uitslag van de volksraadpleging in Renswoude moet respecteren zoals de IPC dat ook heeft gedaan bij Overberg.
5. Renswoude stelt vast dat er zich op het punt van alternatieven voor herindelingen een aantal nieuwe feiten voordoen. Genoemd worden het Finse gastheergemeentemodel, de aandacht in de Tweede Kamer voor alternatieven voor herindeling en de resultaten van het onderzoek in opdracht van de provincie Zuid-Holland naar de doelen, effecten en het proces van herindelingen (rapport "Herindelingen gewogen", oktober 2008). Renswoude is voorstander van nauwe samenwerking met Veenendaal en wil deze verder uitbouwen op basis van het Finse gastheergemeentemodel (centrumgemeente-buurgemeente). Een fusie op termijn op basis van vrijwilligheid wordt niet uitgesloten.

Ten slotte vraagt Renswoude zich af voor welk probleem RSW een oplossing is.

Reactie IPC

Om met de laatste vraag te beginnen. Deze vraag brengt ons bij de aanleiding voor het starten van deze herindelingsprocedure. Ondanks het feit dat in 2005 is geoordeeld dat de drie Valleigemeenten op dat moment over voldoende bestuurskracht beschikten, kozen Scherpenzeel en Woudenberg voor de verbeterstrategie fuseren. Beide gemeenten verwachten dat binnen afzienbare tijd door diverse externe factoren en ontwikkelingen hun bestuurskracht niet meer voldoende zal zijn. In dit verband worden genoemd de voortgaande decentralisatie van complexe rijkstaken, het rapport Van Aartsen over de gemeente als 'De eerste overheid' en daarmee het versterken van de autonome positie van gemeenten, het kunnen blijven leveren van een volwaardige bijdrage aan regionale samenwerkingsverbanden en het verminderen van de kwetsbaarheid van de organisatie (ambtelijk én bestuurlijk). Daarom willen zij vanuit de nu nog sterke en krachtige positie het huidige kwaliteitsniveau van dienstverlening handhaven en voor de toekomst duurzaam versterken voor hun inwoners. Volgens hen is dat alles het beste te realiseren bij de vorming van een RSW+-gemeente. Wij onderschrijven de analyse van Woudenberg en Scherpenzeel. Mede daarom hebben wij ingestemd met hun verzoek om een arhiprocedure te starten. Deze is gericht op het duurzaam versterken van de bestuurskracht van gemeenten in het Valleigebied. In het herindelingsontwerp is aangegeven dat Renswoude niet buiten deze fusie kan worden gehouden omdat de gemeente deel uitmaakt van het Valleigebied en nodig is voor het realiseren van de gebiedsopgaven en het vormgeven aan bovenregionale samenwerking. Wij constateren dat de gemeenten Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg al jarenlang op constructieve wijze samenwerken, vanaf 1997 in het strategisch gebiedsperspectief, later in Vallei in Perspectief. Wij hebben aangegeven alternatieve varianten zonder Renswoude onwenselijk te achten. In aanvulling op onze argumentatie in het herindelingsontwerp merken wij op dat er geen draagvlak bestaat voor de fusievariant Scherpenzeel-Woudenberg en er ook een 'restproblematiek' zou ontstaan met Renswoude. Immers Renswoude is een Valleigemeente die dan zou 'overblijven'. Volledigheidshalve merken wij nogmaals op dat de aanpak van beleidsopgaven via samenwerking en de inhoudelijke samenhang in het Valleigebied te lijden hebben onder een intensieve samenwerking van Renswoude met Veenendaal (zie herindelingsontwerp- bijlage 1).

Alvorens de genummerde opmerkingen te beantwoorden maken we de volgende noties over de standpuntbepaling van Renswoude. Bij de start van de arhiprocedure stond zelfstandigheid van Renswoude voorop en als dat niet haalbaar bleek dan zou het bestuur kiezen voor verregaande samenwerking met een grote Valleigemeente op basis van het model Ten Boer. Als toekomstperspectief werd gedacht aan een grote Valleigemeente met deelgemeenten waaronder Renswoude. Vervolgens werd in opdracht van de gemeente het rapport Verstedden c.s. opgesteld. Hierin werden diverse varianten onderzocht. Evenals wij concludeerden Verstedden c.s. dat invoering van deelgemeenten niet realistisch is en dat er andere mogelijkheden zijn om de betrokkenheid van inwoners bij het bestuur te vergroten. Over het model Ten Boer werd opgemerkt dat het model uiteindelijk een opstap naar herindeling is. Als zienswijze heeft Renswoude nu ingebracht om het model Ten Boer te verbreden tot nauwe samenwerking met Veenendaal volgens het Finse model. In

beide modellen worden taken overgeheveld op basis van vrijwilligheid. Renswoude geeft geen verklaring voor deze wijziging van samenwerkingsmodel.

Wij concluderen dat ook Renswoude van mening is dat de bestuurskracht versterkt moet worden, gegeven het feit dat het nauwe samenwerking met Veenendaal verder wil vormgeven op basis van het Finse model.

1. Wij constateren dat er in Renswoude geen bestuurlijk draagvlak is voor ons fusievoorstel. Ook is er onvoldoende maatschappelijk draagvlak voor het fusievoorstel. Wij betreuren het dat wij onvoldoende in staat zijn gebleken om de positieve aspecten van een RSW-fusie voor het voetlicht te brengen. Naar onze inschatting biedt ons voorstel een aantrekkelijker perspectief voor de inwoners en bestuurders van Renswoude dan een eventuele fusie met Veenendaal. Renswoude vertoont op sociaal-maatschappelijk en ruimtelijk terrein meer overeenkomsten met Woudenberg en Scherpenzeel dat met Veenendaal. Veenendaal is bijvoorbeeld een stedelijke gemeente. De inbreng en positie van Renswoude ten opzichte van Woudenberg en Scherpenzeel is sterker dan ten opzichte van Veenendaal. Dit biedt betere garanties op het mede kunnen vormgeven van de dienstverlening aan inwoners, het dorpsbeleid en het handhaven van de korte lijnen inwoner-bestuurder. Ten slotte merken wij op dat één gemeente geen vetorecht mag hebben over een herindelingsvoorstel. In paragraaf 6.1 besteden wij uitgebreid aandacht aan het draagvlak voor een herindelingsvoorstel. Korthedshalve wordt daarnaar verwezen.
2. In het herindelingsontwerp (pag. 17) hebben wij uitgebreid onderbouwd waarom wij de RSW-gemeente duurzaam vinden. Ter onderbouwing van het toekomstpotentieel van 30.000 inwoners merken wij op dat de nieuwe RSW-gemeente naast de huidige 25.000 inwoners daarnaast in totaal nog een bouwcapaciteit resteert van ca 1.250 woningen, met een gemiddelde woonbezetting van 2,6 (volgens CBS) in de RSW-gemeente (deze is hoger dan gemiddeld). Voor wat betreft de langere termijn visie merken wij nogmaals op dat Renswoude ontegenzeggelijk een Valleigemeente is (zie pp. 18-19 van het herindelingsontwerp) en dat de identiteit van Renswoude veel overeenkomsten vertoont met die van Woudenberg en Scherpenzeel. De regionale beleidsopgaven worden met elkaar gedeeld en vanwege die samenhang in dit deel van het gebied zijn de R-S-W-gemeenten niet los van elkaar te zien. Bij het beëindigen van het ViP-verband per 1-1-2008 hebben de zes betrokken gemeenten, waaronder Renswoude, aangegeven dat samenwerking (in welke vorm dan ook) nodig is en blijft, maar daar op dat moment nog geen structuur aan te willen verbinden. Overigens maakte Veenendaal geen onderdeel uit van de ViP-samenwerking. Mede gelet op de zienswijze van Leusden waarin de behoefte aan gestructureerde samenwerking in de Vallei is aangegeven, is het belangrijk dat binnen afzienbare tijd de structurele samenwerking opnieuw wordt vormgegeven. De vorming van de nieuwe gemeente Renswoude-Scherpenzeel-Woudenberg kan daar een substantiële bijdrage aan leveren. De maatschappelijke oriëntatie (zoals school, winkelen, 2^e lijnszorg) van de inwoners van Renswoude op Veenendaal is niet primair bepalend voor een herindelingsvariant, blijft gewoon in tact en wordt niet verstoord door de voorgestelde bestuurlijke indeling. Net zoals de maatschappelijke oriëntatie van de inwoners van Woudenberg op Amersfoort in tact blijft. Het samenwerkingsverband Zuidoost-Utrecht heeft na de vorming van de Utrechtse Heuvelrug (1-1-2006) weer meer structuur en dynamiek gekregen. Er wordt nu gewerkt aan een gebiedsvisie waarin met name aandacht besteed wordt aan de ruimtelijke en economische component alsmede aan mobiliteit. Gelet op de ligging van Renswoude is de bijdrage aan en het profijt van de visie zeer beperkt. De A12 en de spoorlijn Utrecht-Arnhem vormen een duidelijke fysieke barrière en scheiden het Valleigebied van het gebied Zuidoost-Utrecht. Veenendaal ligt in Zuidoost-Utrecht en op basis van inhoudelijke vraagstukken wordt deelgenomen aan de samenwerking van Zuidoost-Utrecht en de WERV. Ingevolge de Wet arhi zal de nieuwe RSW-gemeente een besluit moeten nemen over de bestaande vormen van samenwerking. Dan zal ook een besluit moeten worden genomen over de deelname aan Eemland, De Vallei of Zuidoost-Utrecht. Gelet op het profiel van de RSW-gemeente en de regionale verbondenheid met het Valleigebied is niet te verwachten dat de samenwerking met Zuidoost-Utrecht wordt voortgezet.
3. Korthedshalve verwijzen wij naar het beoordeling van de RSW aan de rijkscriteria op pagina 16 e.v. van het herindelingsontwerp. Voor wat betreft de relatie tussen Renswoude en Veenendaal merken wij in aanvulling op hetgeen hiervoor onder 2 is genoemd, dat sinds midden jaren '90 de

Valleisamenwerking sterk is ontwikkeld, mede met inbreng van Renswoude, en dat Veenendaal geen oriëntatie op dat gebied heeft of wil hebben.

4. Het niet respecteren van de uitslag van de volksraadpleging van Renswoude is een terugkerend punt. Nogmaals gaan wij hierop in. Degene die een volksraadpleging/referendum organiseert moet tevoren aangeven waarom dat wordt gedaan en wat met de uitkomst gedaan wordt. Is het ter bepaling van je eigen besluitvorming of niet? Bij Overberg zijn wij als medeopdrachtgever opgetreden en was de uitslag van invloed op onze besluitvorming. Daarnaast ging het hier om een grenscorrectie. Bij Renswoude is de raad opdrachtgever. De volksraadpleging was bedoeld voor het bepalen van het eigen standpunt van de raad en niet die van de IPC. Bovendien gaat het om de vraag herindelen of niet, waarbij ook de besluiten van de andere betrokken gemeenten door de IPC moet worden meegewogen. Deze overwegingen hebben ertoe geleid dat wij geen opdrachtgever waren in de volksraadpleging en wij hebben aangegeven de uitkomst van de raadpleging niet op voorhand over te nemen.
5. Over een aantal nieuwe feiten over herindelingen merken wij het volgende op. Het *Finse gastheergemeentemodel* doet denken aan de centrumfunctiegemeente – zij het dat vrijwilligheid nu voorop staat – waarbij de centrumgemeente een aantal taken overgedragen krijgt waarvoor deze gemeente dan wel capaciteit moet hebben (dmv overplaatsing). Er verandert weinig aan de bestuurlijke verantwoordelijkheid en bevoegdheden (wel op afstand adviseren) omdat de gemeente zelfstandig blijft. Wij volstaan op dit moment met de constatering dat vrijwilligheid uitgangspunt is. Scherpenzeel en Woudenberg beschouwen een intensieve vorm van samenwerking niet als alternatief voor het duurzaam versterken van hun bestuurskracht. Zij kiezen voor fusie. Veenendaal heeft geen affiniteit met het Valleigebied. De samenwerking met Veenendaal biedt een oplossing voor het versterken van de bestuurskracht van Renswoude maar niet die van de Valleigemeenten.

In het rapport *'Herindelingen gewogen'* dat door Renswoude wordt aangehaald is onder meer het volgende geconcludeerd: 'Op het eerste gezicht lijkt vrijwel iedereen beter te worden van een herindeling. De ambtelijke organisatie wordt professioneler, de bestuurders winnen aan kwaliteit, de gemeente krijgt een sterkere positie en de dienstverlening krijgt een stevige impuls. Echter, de burgers ervaren een toename van de afstand naar het gemeentebestuur. De respondenten geven aan dat zij verwachten dat het vertrouwen van inwoners in hun gemeenten ook afneemt. De opkomstcijfers bij de lokale verkiezingen laten zien dat de betrokkenheid van de inwoners bij hun gemeente eveneens afneemt'. De gesignaleerde aandachtspunten zijn ook in de profielschets van de nieuwe RSW-gemeente door Scherpenzeel en Woudenberg benoemd. Bovendien vindt ook de gemeente Renswoude dit een belangrijk aandachtspunt. Wij vertrouwen er dan ook op dat bij de vorming van de RSW-gemeente deze aspecten goed opgepakt zullen worden. Hier komen genoemde positieve punten dan nog bij.

Veenendaal

Het gemeentebestuur heeft zijn zienswijze vastgesteld in de vorm van een visie op het herindelingsontwerp Valleigebied, onderverdeeld in drie aspecten:

1. Veenendaal ziet niets in de voorgestelde RSW-variant, die met een omvang van ca. 25.000 inwoners niet duurzaam bestuurskrachtig wordt geacht. Een toetsingscriterium vormt de bestuurskracht. Bestuurskracht wordt uitgewerkt in termen van 'onkwetsbaar' en 'bestuurlijk en ambtelijk in staat zijn huidige en toekomstige taken goed uit te voeren'. Bestuurskracht wordt in het beleidskader van het rijk niet specifiek gekoppeld aan inwonertal. Wel spreekt de VNG-commissie o.l.v. Van Aartsen over door schaalvergroting verkregen 'robuuste' gemeenten. De VNG-directie heeft in dat verband opgemerkt dat het hierbij gaat om een benedengrens van 50.000 á 60.000 inwoners. De nieuwe RSW-gemeente blijft hierbij ver achter en bij een doorzettende tendens om steeds meer taken naar de 'eerste overheid' door te decentraliseren zal weer een schaa sprong voor de RSW-gemeente nodig zijn.
2. Veenendaal staat open voor nauwe samenwerking met Renswoude. Beide gemeenten werken reeds op diverse terreinen naar wederzijdse tevredenheid samen of samen met andere partners in verschillende samenwerkingsverbanden (bijvoorbeeld Veiligheidsregio Utrecht, brandweer, politie, GGD, milieu, Grebbelinie, Bestuurlijk Platform Utrecht Zuidoost Utrecht). Ook bestaan er van oudsher maatschappelijke relaties (wonen, werken, onderwijs, winkelen, cultuur etc.).

Veenendaal is bereid om in de toekomst taken van Renswoude uit te voeren als mocht blijken dat Renswoude daartoe ambtelijk niet meer in staat zou zijn. Een dergelijke uitbouw van de reeds bestaande samenwerking leidt voor Veenendaal tot een verbreding van aandachtsgebieden en kan deskundigheidsbevorderend zijn. Dit ziet Veenendaal als een verrijking voor zijn organisatie (bestuurlijk en ambtelijk). Het is daarbij belangrijk dat er goede afspraken worden gemaakt over te leveren inspanningen, te bereiken resultaten en de bekostiging daarvan.

3. Duurzame versterking van de bestuurskracht in dit deel van de provincie is op termijn meer gebaat bij een intensieve samenwerking tussen de 'natuurlijke samenwerkingspartners Renswoude, Veenendaal en Rhenen'. De vorming van een RSW-gemeente zou afbreuk doen aan de mogelijkheid op termijn van een nieuwe bestuurlijke entiteit in dit deel van de provincie, die wél potentie heeft op het gebied van duurzame bestuurskracht, in welke vorm dan ook. Veenendaal, Renswoude en Rhenen hebben als de zgn. 'VRR-gemeenten' al de nodige samenwerkingservaring en ook zijn de maatschappelijke relaties manifest. De vrijwilligheid staat daarbij voorop. Het is een voordeel als er een grotere partner bij de samenwerking is betrokken, die voldoende vermogen heeft als motor voor het gewenste veranderings- en integratieproces te dienen.

Met deze visie op de gemeentelijke omgeving van Veenendaal is de variant van de 'Grote Valleigemeente (met deelgemeenten)' geen optie voor Veenendaal.

Reactie IPC

1. In het herindelingsontwerp hebben wij onderbouwd dat wij de RSW-gemeente wel duurzaam achten omdat de gemeente voldoende ambtelijke en bestuurlijke capaciteit kan genereren om de huidige en toekomstige taken goed uit te voeren. In aanvulling daarop merken wij op dat het VNG-bestuur de benedengrens van 50.000 – 60.000 inwoners niet als beleid heeft vastgesteld. Ook het parlement stelt geen benedengrens vast voor gemeentelijke herindeling.
2. Wij stellen vast dat ook voor Renswoude nauwe samenwerking in toenemende mate noodzakelijk is om bestuurskrachtig te kunnen blijven. De nauwe samenwerking met Veenendaal leidt tot versterking van de bestuurskracht van Renswoude en Veenendaal. Het biedt onvoldoende oplossing voor de duurzame versterking van de bestuurskracht in het Valleigebied. Dat was nu juist de doelstelling van deze arhiprocedure. Voor Scherpenzeel en Woudenberg is een herindeling van deze twee gemeenten onbespreekbaar. De beoogde samenwerkingsvorm vormt derhalve geen (volwaardig) alternatief voor het duurzaam versterken van de bestuurskracht van de gemeenten in het Valleigebied.
3. De provincie onderkent de regionale opvangfunctie voor woningzoekenden van Veenendaal voor Utrecht-Zuidoost. Maar wij delen niet de visie van Veenendaal dat daarvoor én voor het duurzaam versterken van de bestuurskracht in dat deel van de provincie een intensieve 'natuurlijke' samenwerking tussen Renswoude, Veenendaal en Rhenen noodzakelijk is.

Het Utrechtse streekplan 2005-2015 meldt over de regionale opvangfunctie voor woningzoekenden van Veenendaal het volgende:

'Wij hechten aan een voortzetting van de opvangfunctie van Veenendaal voor het zuidoostelijk deel van de provincie, ook voor de periode na 2015. De ontwikkelingsmogelijkheden na de streekplanperiode zijn voor Veenendaal minimaal gezien de gemeentegrenzen en de kwaliteiten van de omgeving. Wij zullen ons tijdig beraden over het oplossen van dit probleem, waarbij wij het belangrijk vinden dat de regionale opvangtaak van Veenendaal ook na 2015 wordt voortgezet.'

Voorts hebben wij kennisgenomen van de Strategische Visie Veenendaal 2025 (SVV 2025) die in december 2005 door de raad is vastgesteld. De ruimtelijke uitwerking van de SVV 2025 krijgt vorm in de structuurvisie met daarin geïntegreerd een verkeersstructuurplan dat momenteel wordt opgesteld en waarbij de provincie ambtelijk is betrokken. In het kader van de samenwerkingsagenda 2008 zijn daarover op initiatief van de provincie in de zomer van 2008 heldere werkafspraken met de gemeente gemaakt. Zo zal de visie verschillende opties c.q. gebiedsrichtingen voor de nodig geachte verstedelijking na 2015 zichtbaar maken (inclusief een studie naar resterende binnenstedelijke woningbouwmogelijkheden). Conform gemaakte afspraken zal op basis van deze structuurvisie nader overleg plaatsvinden tussen gemeente en provincie over welke opties het meest wenselijk en haalbaar

blijken. Veenendaal is nu dus nadrukkelijk aan zet en GS wachten met belangstelling de (concept-) structuurvisie af.

Het gebied van Renswoude is van belang voor de verdere landbouwkundige ontwikkeling en voor het cultuurhistorisch belang van de Grebbelinie. Om die reden is niet te verwachten dat Renswoude een wezenlijke bijdrage kan leveren aan de regionale opvangtaak van Veenendaal.

In het licht van het vorenstaande zijn wij van oordeel dat er voldoende waarborgen zijn voor het behoud van de regionale positie van Veenendaal in toekomstig perspectief. De vorming van een RSW-gemeente doet daaraan geen afbreuk.

Zienswijzen van gemeenten op de grenscorrecties

Barneveld

Barneveld respecteert de vorming van een RSW-gemeente. Barneveld richt zich met name op strategisch en beleidsmatig gebied meer op aansluiting bij de WERV. Een afzonderlijke RSW-gemeente speelt niet zozeer een rol in die oriëntatie. Barneveld beschouwt het feit dat er nu 3 burens in plaats van één bestaan (de combinatie R-S-W) als niet hinderlijk. Met de afzonderlijke gemeenten wordt goed samengewerkt.

Over de voorgestelde grenscorrectie acht Barneveld het uit bestuurlijk oogpunt verstandig om camping De Lucht onder één bestuurlijke verantwoordelijkheid te brengen. Vanuit deze benadering wordt ons voorstel begrepen maar wel met twee duidelijke kanttekeningen:

1. Het proces tot grenscorrectie kan wat Barneveld betreft niet eerder worden gestart dan nadat de planologische procedure voor camping De Lucht is afgerond en het bestemmingsplanbesluit onherroepelijk is. Het gemeentebestuur wenst zelf zijn bestuurlijke verantwoordelijkheid te dragen voor de volledige ruimtelijke procedure en met alle juridische waarborgen zorgdragen voor een correcte afhandeling van een aantal ingediende zienswijzen van inwoners van Barneveld. De termijn van de terinzagelegging van het ontwerp gedeeltelijke herziening camping De Lucht van het bestemmingsplan Buitengebied 2000 is afgerond. Gemeentelijke besluitvorming zal in de eerste helft van 2009 plaatsvinden.
2. En als de herziening van het bestemmingsplan camping De Lucht niet door de raad wordt vastgesteld, stemt de raad (eveneens) niet in met de voorgestelde grenscorrectie.

Reactie IPC

Grenscorrecties bij gemeentelijke herindeling zijn uitzondering en geen regel. Voorkomen moet worden dat het grondgebied van één object/eigenaar bij fusie van gemeenten in meer dan één gemeente (blijft) liggen. De eigenaar kan daardoor te maken krijgen met verschil in beleid, beheer en veiligheid. Ook procedures kunnen daardoor verschillend zijn. Algemeen uitgangspunt is daarom dat één object onder één bestuurlijke verantwoordelijkheid wordt gebracht. Ook kan een bestuurlijke noodzaak/planologische ruimtebehoefte aanleiding geven tot grenscorrectie. Voorts kan een grenscorrectie in het herindelingsvoorstel worden opgenomen bij bestuurlijke overeenstemming. Ten slotte merken wij op dat de betrokken gemeenten over niet-urgente grenscorrecties in een later stadium na afloop van de herindelingsprocedure bestuurlijk overleg kunnen voeren over herkenbare en logische grensverlopen.

Wij hebben er begrip voor dat Barneveld vanwege de bestuurlijke verantwoordelijkheid zelf de ruimtelijke procedure onherroepelijk wenst te voeren. De beoogde fusiedatum is 1-1-2011. Binnen deze termijn kan Barneveld zelf de ruimtelijke procedure voeren. De gemeentelijke besluitvorming is gepland in februari 2009, vervolgens dienen GS binnen 6 maanden een besluit te nemen. Een eventuele beroepsprocedure kan daarna circa 1 jaar duren. Het is daarom niet noodzakelijk om de procedure van de grenscorrectie pas te starten nadat de ruimtelijke procedure is afgerond. Wij handhaven daarom ons voorstel tot grenscorrectie van camping De Lucht. Gegeven ons uitgangspunt voor grenscorrecties doet het besluit over wel of geen herziening van het bestemmingsplan De Lucht daaraan niets af.

Utrechtse Heuvelrug

De gemeenteraad van Utrechtse Heuvelrug heeft in algemene zin het gezichtspunt geuit dat bij een herindelingsproces incidentele grenscorrecties buiten beschouwing zouden moeten blijven, om het proces niet onnodig te vertroebelen.

De zienswijze heeft betrekking op drie onderdelen van het herindelingsontwerp, zijnde een drietal grenscorrecties (nummering conform bijlage herindelingsontwerp, bijlage pag. 135). Voor het overige zijn geen opmerkingen gemaakt over het herindelingsvoorstel.

1. Gebied I1, I2 en I3 Overberg: Onderschreven wordt het standpunt van de IPC dat de uitkomst van de volksraadpleging Overberg gerespecteerd wordt. Voor dit gebied dient dan ook geen enkele grenscorrectie, en ook geen deelgrenscorrectie, plaats te vinden.
2. Gebied B Henschotermeer: Utrechtse Heuvelrug is het oneens met onze conclusie en voorstel dat het gebied van het Henschotermeer vanuit het oogpunt van beleid, beheer en veiligheid toegevoegd moet worden aan het grondgebied van de nieuw te vormen RSW-gemeente. In de eerste plaats bestaat er geen bestuurlijke noodzaak. De brandweer hanteert sinds 1 jaar operationele grenzen en geen gemeentegrenzen. Er wordt daarom vanuit knooppunten uitgerekend welke hulpverlener ter plaatse kan zijn. Voor de brandweer verandert er dus feitelijk niets als de gemeentegrens wordt aangepast. Bij afwijzing van hun verzoek wordt erop gewezen dat de IPC niet op eenduidige wijze de argumenten van bestuurlijke noodzaak en het ontbreken van bestuurlijke overeenstemming over een gebied hanteert. In dit verband wordt verwezen naar de afwijzing door de IPC op het verzoek van Utrechtse Heuvelrug om het Woudenbergse grondgebied (gebied G en H) aan de zuidkant van de A12 en het eoduct toe te voegen aan Utrechtse Heuvelrug. Het argument van IPC was het ontbreken van bestuurlijke noodzaak en van bestuurlijke overeenstemming. In de tweede plaats past het Henschotermeer beter bij het recreatieve profiel van Utrechtse Heuvelrug dan bij het agrarische profiel van de RSW-gemeente. In verband hiermee wordt gevraagd om:
 - o het gebied ongewijzigd te laten; en anders
 - o het hele gebied Henschotermeer bij Utrechtse Heuvelrug onder te brengen.
3. Gebied H en I, thans Woudenberg, liggend ten zuiden van de spoorlijn Utrecht-Arnhem: De raad pleit ervoor om deze gebieden toe te voegen aan Utrechtse Heuvelrug omdat bij gemeentelijke herindelingen gestreefd dient te worden naar herkenbare, logische, duidelijke en 'zichtbare' gemeentegrenzen. De huidige gemeentegrenzen doorsnijden de beide verzorgingsplaatsen (benzinstations en parkeerplaats) aan de A12. De spoorlijn Arnhem-Utrecht loopt over het grondgebied van Utrechtse Heuvelrug en wordt voorbij het dorp Maarsbergen onderbroken door het grondgebied van Woudenberg over een afstand van ca 1,5 km tot voor het dorp Overberg. De huidige gemeentegrens van dat deel is vrij willekeurig gelegen door het bosgebied, dat qua karakter beter past bij Utrechtse Heuvelrug dan bij het Valleigebied.

Reactie IPC

1. De zienswijze over Overberg nemen wij voor kennisgeving aan.
2. In antwoord op de zienswijze over het Henschotermeer verwijzen wij voor wat betreft ons algemeen uitgangspunt over grenscorrecties naar onze reactie bij Barneveld. In aanvulling daarop merken wij op dat gebied G en H niet één object/eigenaar kent maar enkele tientallen. Het is uit bestuurlijk oogpunt gewenst om het object Henschotermeer onder één bestuurlijke verantwoordelijkheid/ gemeente te brengen. Henschotermeer past goed in het profiel van de RSW-gemeente: een gebied dat veel agrarische bedrijvigheid heeft, maar ook vormen van recreatie en toerisme zijn een belangrijke bron van inkomsten (zie profiel RSW-gemeente, bijlage 1, pag 4, herindelingsontwerp).
3. Deze grenscorrectie heeft de raad bij amendement in het besluit opgenomen. Allereerst merken wij op dat de grens van gebied I, het gebied van Overberg, betreft. Volgens ons gaat het om een vergissing. Zoals met alle betrokken partijen met instemming is afgesproken wordt gebied I overeenkomstig ons voorstel niet gecorrigeerd. Gebied I1-I2-I3 blijft bij de Utrechtse Heuvelrug. Voor gebied H geldt dat enkel het streven naar een logische, herkenbare grens geen aanleiding voor een grenscorrectie vormt, als daarover geen bestuurlijke overeenstemming is.

Volledigheidshalve merken wij op dat het om een gebied gaat van circa 35 kadastrale objecten/eigenaren (en dus niet één object). Bovendien zijn deze eigenaren niet geraadpleegd over een eventuele grenscorrectie. Er is dan ook geen inzicht op het draagvlak voor een eventuele grenscorrectie. Ten slotte merken wij op dat het procedureel niet mogelijk is om hen alsnog te raadplegen; voor de beoogde fusiedatum van 1-1-2011 dient het advies medio april 2009 aan de minister van BZK te worden gezonden. Het is natuurlijk mogelijk dat de nieuwe RSW-gemeente en de Utrechtse Heuvelrug in een later stadium samen de betrokken eigenaren polsen over een eventueel gewenste grenscorrectie van gebied H. De grenscorrecties met Utrechtse Heuvelrug worden gehandhaafd overeenkomstig ons voorstel in het herindelingsontwerp.

5.3 Zienswijze gemeente Leusden

Het gemeentebestuur heeft onderzoek laten doen naar hun bestuurskracht en de visie op de bestuurlijke toekomst van Leusden. Het bestuurskrachtonderzoek geeft aan dat Leusden op de rollen/identiteiten 'gemeente als bestuur', 'gemeente als organisatie' en 'gemeente als gemeenschap' voldoende bestuurskrachtig is. De 'gemeente als partner' behoeft extra aandacht.

Op basis van het bestuurskrachtonderzoek, de belangrijkste maatschappelijke opgaven (het ontwikkelen van het buitengebied, wonen en centrumfunctie Leusden) en de met de bevolking gehouden maand van de dialoog heeft de raad besloten dat er nu en in de toekomst, voor zover die toekomst nu is in te schatten, geen aanleiding tot gemeentelijke herindeling is, indien kan worden voldaan aan 2 randvoorwaarden. Deze randvoorwaarden zijn dat:

1. Leusden ernaar streeft om gestructureerd met de buurgemeenten, waaronder Amersfoort en de RSW-gemeenten samen te werken op basis van pakketafspraken zoals buitengebied, woningbouw en bedrijfsvoering;
2. De in- en externe samenwerkingsrelaties verder worden verbeterd. Voor 1 juni 2009 wordt een startnotitie aan de raad overgelegd waarin opgenomen de doelstellingen van de verbeterde samenwerkingsrelaties, een analyse van de huidige relaties, de ontwikkeling van deze samenwerkingsrelaties en een strategie om de gewenste situatie te bereiken.

Reactie IPC

Wij nemen kennis van de uitkomsten van het bestuurskrachtonderzoek en de maatschappelijke opgaven. Wij merken op dat voor het Valleigebied een duurzame samenwerkingstructuur ontbreekt na de beëindiging van het ViP-verband eind 2007. Voor een duurzame samenwerkingsrelatie zijn robuuste, bestuurskrachtige (buur-)gemeenten randvoorwaardelijk. Met de vorming van een RSW-gemeente neemt de bestuurskracht in het Valleigebied toe, kan deze gemeente een substantiële bijdrage leveren aan de regionale opgaven en vormt het een aantrekkelijke partner voor duurzame samenwerkingsrelaties in het Valleigebied, waaronder met Leusden.

Wij stellen vast dat het voorstel tot samenvoeging van de RSW-gemeenten ook voor de gemeente Leusden, gegeven de aanbevelingen tot versterking van haar bestuurskracht, een krachtig perspectief biedt voor het invullen van de randvoorwaarden om gestructureerd samen te werken op basis van pakketafspraken zoals het buitengebied en mogelijk de bedrijfsvoering.

5.4 Zienswijzen andere belanghebbenden

In totaal heeft de IPC van 263 gezinnen of instanties één of meer zienswijzen ontvangen. Het overgrote deel hiervan (242, of 92 procent) komt uit Renswoude. Uit Scherpenzeel zijn 16 zienswijzen ontvangen, uit Woudenberg twee en uit Barneveld, Veenendaal en Hanoi (Vietnam) ieder één. Het herindelingsontwerp werd gesteund in 12 zienswijzen (allen uit Scherpenzeel); 251 (95%) reacties waren negatief.

65 mensen of instanties hebben per originele brief hun zienswijze ingediend. 63 hiervan komen uit Renswoude, 1 uit Scherpenzeel en 1 uit Barneveld. Twee gezinnen (uit Renswoude) hebben twee

brieven gestuurd; acht gezinnen (uit Renswoude) hebben zowel een originele brief als één of meerdere van de standaardbrieven van de werkgroep ‘Renswoude Zelfstandig!’ gestuurd.

Alleen de brief uit Scherpenzeel was positief over het herindelingsontwerp, met de aantekening dat het hier een zakelijke reactie betrof; als privé-persoon is de indiener tegen het herindelingsontwerp.

44 mensen of instanties (26 uit Renswoude, 15 uit Scherpenzeel, 1 uit Veenendaal en 2 uit Woudenberg) hebben hun zienswijze ingediend via het formulier op de website van de IPC. In 33 reacties (26 uit Renswoude, 4 uit Scherpenzeel, 1 uit Veenendaal en 2 uit Woudenberg) werd negatief geoordeeld over het ontwerp, in 11 (uit Scherpenzeel) positief. Twee mensen (uit Renswoude) hebben naast hun zienswijze via internet ook een standaardbrief opgestuurd; twee mensen (ook uit Renswoude) hebben via internet een standaardbrief opgestuurd.

153 gezinnen uit Renswoude en 1 uit Hanoi (Vietnam) hebben één van de drie standaardbrieven van de werkgroep ‘Renswoude Zelfstandig!’ per post opgestuurd. Vier hiervan hebben twee standaardbrieven in elkaar gevoegd; van 26 gezinnen zijn er twee of meer standaardbrieven ontvangen.

In de volgende subparagraaf geven wij een reactie op alle onderwerpen die in de zienswijzen tégen het herindelingsontwerp zijn binnengekomen. Door de grote hoeveelheid ingediende zienswijzen worden deze niet apart, maar per thema behandeld. In bijlage 9 is een overzicht opgenomen van de strekking van alle ingediende zienswijzen.

Reactie IPC

Standaardbrieven

Omdat het merendeel van de zienswijzen via één van de standaardbrieven (zie bijlage 8) is binnengekomen, behandelen we hieronder eerst de argumenten die in die drie brieven naar voren worden gebracht tegen een herindeling RSW.

Zienswijze	Reactie
Het referendum van 26 september 2007 bewijst dat er totaal geen draagvlak is in Renswoude voor RSW	Er is weinig maatschappelijk draagvlak in Renswoude voor ons fusievoorstel. Het standpunt van de gemeenteraad van Renswoude is in lijn met de uitslagen van de referenda (2007: opkomst 83,7%, 98,4% voor zelfstandigheid; 2008: opkomst 65,7%, 80,7% voor samenwerking met Veenendaal, 19,3% voor fusie R-S-W). Voor een fusievoorstel is uiteindelijk het bestuurlijk draagvlak van de betrokken gemeenten bepalend. Hoe in een herindelings-procedure het maatschappelijke en bestuurlijke draagvlak van de gemeenten wordt gemeten en beoordeeld is te lezen in onze uitgebreide reactie in hoofdstuk 6.
Wat is de meerwaarde van een fusie voor Renswoude? Renswoude functioneert op dit moment uitstekend.	De duidelijkste meerwaarde is dat er een robuuste en duurzame plattelandsgemeente in het Valleigebied ontstaat. De financiële situatie blijft goed, maar tegelijkertijd wordt de nieuwe gemeente een krachtigere partner in de regio en voor de samenwerking. Bovendien zal door de vergroting van het ambtelijk apparaat en de professionalisering van bestuurders (die fulltime kunnen gaan werken) de ambtelijke en bestuurlijke kwetsbaarheid verminderen ten opzichte van de huidige situatie.

In een RSW-gemeente hebben we geen directe contacten meer met het bestuur; Renswouds bestuur is goed georganiseerd	Allerdrie betrokken gemeenten hechten aan korte lijnen tussen burger en bestuur. Woudenberg en Scherpenzeel hebben daarom in hun profielschets van de RSW-gemeente aangegeven dit te willen behouden. Zie hiervoor het profiel van de RSW-gemeente in paragraaf 3.1 van het bijgevoegde herindelingsontwerp (bijlage 1).
Renswoude heeft een eigen woningbedrijf en de financiële situatie is zeer goed De lasten zijn in Renswoude het laagst van de drie gemeenten	Klopt. Maar ook de financiële situatie van de andere twee gemeenten is goed. De gemeentelijke lasten in Scherpenzeel zijn (in 2008) €55 lager dan die in Renswoude; die in Woudenberg €15 hoger. De lasten in de RSW-gemeente zullen door de nieuwe raad moeten worden vastgesteld. Zie bijlage II, p. 15 e.v., van het bijgevoegde herindelingsontwerp (bijlage 1).
Waar komen de huizen die nodig zijn voor 35.000 inwoners?	Wij gaan in ons voorstel uit van een toekomstpotentieel van ca. 30.000 inwoners (huidige 25.000 inwoners + bebouwingscapaciteit van ca. 1.250 woningen vermenigvuldigd met de factor 2,6 van de gemiddelde woonbezetting). In alledrie de huidige gemeenten zijn er woningbouwlocaties in ontwikkeling zoals Beekweide in Renswoude. Niet alle locaties zijn al bepaald of in ontwikkeling.
RSW is niet duurzaam volgens het rapport Verstedend c.s.	Wij delen die opvatting niet. In het rapport-Verstedend wordt dit vooral onderbouwd met de grootte van RSW. Dit argument wordt door ons onder meer weerlegd met de notie dat 2/3 van alle Nederlandse gemeenten minder dan 30.000 inwoners heeft. Voor meer informatie verwijzen wij naar p. 17 van het herindelingsontwerp (bijlage 1).
Er is nu al sprake van een 'Ten Boer-samenwerking' met Veenendaal	Samenwerking volgens het model Ten Boer-Groningen houdt in dat (vrijwel) alle ambtelijke taken naar de grotere gemeente worden overgebracht en de betrokken ambtenaren in dienst treden van die gemeente. Dit is nu beslist niet het geval in Renswoude en Veenendaal.

Overige zienswijzen

Naast de standaardbrieven zijn er 109 andere zienswijzen binnengekomen. De argumenten die in deze brieven zijn genoemd worden in deze subparagraaf groepsgewijs behandeld. De 12 zienswijzen waarin ons herindelingsvoorstel wordt gesteund worden niet verder behandeld omdat de argumenten die daarin gebruikt worden in lijn zijn met het voorstel van de IPC.

Zienswijze	Reactie
<i>Waarom wordt Renswoude betrokken bij de herindeling?</i>	
Veel inwoners van Renswoude hebben een zienswijze ingediend met de vraag waarom Renswoude betrokken wordt bij deze herindeling. De gemeente heeft haar zaken nu goed voor elkaar en veel mensen prijzen de kracht van de korte lijnen	Renswoude is betrokken bij deze herindeling omdat Scherpenzeel en Woudenberg de provincies hebben gevraagd om onderzoek te doen naar de vorming van een RSW-gemeente. Daarnaast is onderzoek gedaan naar de opvatting

<p>tussen bestuur en inwoners. Het is hen niet duidelijk welke taken Renswoude in de toekomst niet op zou kunnen pakken.</p> <p>Ook de kwaliteitsmeting uit 2005 zou geen aanleiding geven tot een herindeling.</p>	<p>van Renswoude (zelfstandig blijven en samenwerken met een grote buurgemeente). Wij hebben een en ander onderzocht, ook een zelfstandig Renswoude en een fusie van Scherpenzeel met Woudenberg. De uitkomsten zijn verwoord in het herindelingsontwerp. Uit ons onderzoek blijkt dat een herindeling mét Renswoude de voorkeur heeft boven andere varianten (zie hoofdstuk 3 herindelingsontwerp, bijlage 1, en hoofdstuk 7 van dit advies).</p> <p>Het is niet van tevoren te zeggen welke taken een zelfstandig Renswoude niet aan zou kunnen in de toekomst; immers de decentralisatievoorstellen zijn nog niet voldoende concreet. Wel is er het besef dat in de voortgaande decentralisatie (zie hoofdstuk 4) meer en complexere taken op de gemeente af zullen komen. Ook Renswoude zelf denkt dit niet alleen af te kunnen, getuige hun voorkeur voor nauwe samenwerking met Veenendaal.</p> <p>Wij zijn van oordeel dat het Valleigebied meer gebaat is bij een fusie van RSW dan bij een samenwerking tussen bijvoorbeeld Renswoude en Veenendaal. Deze samenwerking heeft geen enkele meerwaarde voor Scherpenzeel en Woudenberg, ook al omdat Veenendaal zelf heeft aangegeven geen affiniteit met de Vallei te hebben.</p> <p>Uit alledrie de kwaliteitsmetingen die in 2005 zijn uitgevoerd, is als zorgpunt naar de toekomst toe met name genoemd de <i>weerbaarheid</i> van de R-S-W-gemeenten. Ook op <i>beleidsmatig en bestuurlijk niveau</i> is er een aantal aandachtspunten naar voren gekomen (dit geldt minder voor Woudenberg).</p>
<p><i>Referenda Renswoude</i></p>	
<p>Er zijn veel reacties binnengekomen over het referendum in Renswoude in 2007. Mensen hebben het gevoel dat hun mening door de IPC wordt genegeerd en vinden het oneerlijk dat de uitslag van volksraadpleging in Overberg wel wordt overgenomen.</p>	<p>Zoals ook in de vorige subparagraaf gesteld heeft de raad van Renswoude twee referenda georganiseerd voor haar eigen standpuntbepaling. Het is aan de gemeente Renswoude om van tevoren duidelijk te maken wat er met de uitslag gebeurt. Wij hebben niet een referendum georganiseerd en bovendien hebben wij te maken met meerdere opvattingen.</p> <p>Het referendum in Overberg ging niet over herindeling, maar over een grenscorrectie. Dit volgde uit een eerder PS-besluit (motie) waarbij de inwoners van Overberg wordt gevraagd naar welke gemeente hun voorkeur uitgaat: Utrechtse Heuvelrug of een Valleigemeente. De IPC gaf hiermee gehoor aan een motie van PS van Utrecht</p>

<p>Daarnaast was een aantal mensen verbaasd over de reactie die de IPC heeft gegeven naar aanleiding van de vraagstelling bij de volksraadpleging in Renswoude (bijlage 4)</p>	<p>uit 2005. Omdat wij zelf medeopdrachtgever zijn van de volksraadpleging, konden wij ook handelen volgens de uitslag.</p> <p>Wij hechten aan een eenduidige, zorgvuldige vraagstelling aan de inwoners. Wij vonden dat de vraagstelling niet helemaal overeenkomstig de inhoud van het herindelingsontwerp werd gesteld. Zie voor het overige in dit verband onze brief aan Renswoude in bijlage 4.</p>
<p><i>Draagvlak</i></p>	
<p>In een aantal zienswijzen wordt gesuggereerd dat er in Scherpenzeel en Woudenberg ook geen draagvlak is voor de herindeling. De gemeenten hebben geen referendum gehouden en ook de (relatief) lage opkomst tijdens de informatiebijeenkomsten zou betekenen dat er weinig draagvlak is.</p> <p>In één zienswijze wordt de IPC verweten te weinig aandacht te hebben besteed aan het verkrijgen van draagvlak waardoor de RSW-gemeente nooit duurzaam kan zijn.</p>	<p>In hoofdstuk 6 is uitgebreid beschreven wat Scherpenzeel en Woudenberg de afgelopen jaren hebben gedaan om hun inwoners te informeren en te betrekken bij het bepalen van de bestuurlijke toekomst van hun gemeente.</p> <p>De relatief lage opkomst tijdens de informatiebijeenkomsten kan ook betekenen dat er wél draagvlak is onder de bevolking. Dit beeld wordt gesteund door het lage aantal zienswijzen uit beide gemeenten, waarvan bovendien een groot deel positief was over het voorstel.</p> <p>Wij hebben vanaf het begin van de herindelingsprocedure op een aantal manieren het verkrijgen van draagvlak (mede) gefaciliteerd. Zo heeft een communicatieadviseur van de provincie Utrecht zitting gehad in de werkgroep communicatie van de drie gemeenten, is er een website geopend met informatie over de herindeling en is in een aantal brieven gewezen op het belang van een goede communicatie met de inwoners. Ook is regelmatig gewezen op de kansen/kwaliteitsverbeteringen die een RSW-gemeente aan haar inwoners kan bieden. Uiteindelijk zijn het wel de betrokken gemeenten die het draagvlak onder hun inwoners moeten meten c.q. vergroten.</p>
<p><i>Alternatieven/varianten</i></p>	
<p>In de zienswijzen is een aantal alternatieven aangedragen voor RSW. Naast intensieve samenwerking met Veenendaal (via model BEL of Ten Boer) zien veel mensen een rol voor Leusden (met of zonder Renswoude) weggelegd. Ook is de IPC door sommigen verweten Renswoude niet serieus te nemen door deelgemeenten te onderzoeken in het ontwerp.</p>	<p>In het herindelingsontwerp is, mede vanwege het standpunt van Renswoude, een aantal alternatieven voor RSW onderzocht. Wij hechten eraan te melden dat ook het stelsel van deelgemeenten is onderzocht omdat Renswoude die opvatting had.</p> <p>De argumenten die wij hebben gebruikt om een Ten Boer-variant van Renswoude met Veenendaal af te wijzen (Veenendaal is stedelijk en geen Valleigemeente, waardoor zij niet dezelfde opgaven heeft als Renswoude) gelden ook voor het BEL-model (Blaricum, Eemnes, Laren). Bij de BEL-samenwerking is al het</p>

<p>Voorts is de IPC verweten dat door het ontbreken van een actief herindelingsbeleid in Gelderland en Utrecht vraagstukken niet in regionale context worden beschouwd.</p>	<p>personeel in één zelfstandige organisatie ondergebracht die door de 3 gemeenten, met een duidelijke interne samenhang en dezelfde gebiedsopgaven, wordt aangestuurd.</p> <p>Het BEL-model tussen Renswoude-Veenendaal biedt geen oplossing voor Woudenberg en Scherpenzeel.</p> <p>In PS van Utrecht is op 18 februari 2008 een motie aangenomen waarin werd opgeroepen om Leusden geclausuleerd te betrekken in de arhi-procedure. GS van Utrecht hebben naar aanleiding daarvan een onderzoek ingesteld (17 juni 2008). Geconcludeerd is dat er nu geen aanleiding is om Leusden bij deze herindeling te betrekken en dat de uitkomsten van de bestuurskrachtmeting worden betrokken bij de bespreking van het herindelingsadvies. Leusden concludeert op basis van de uitkomst en van het bestuurskrachtonderzoek dat herindeling niet nodig is; wel dat gestructureerd moet worden samengewerkt met de RSW-gemeente en met Amersfoort. Zie hun zienswijze onder paragraaf 5.3.</p> <p>Het ontbreken van een actief herindelingsbeleid ontslaat ons niet van de plicht om herindelingsverzoeken in regionale context te beschouwen. Eén van de toetsingscriteria van het rijk is dat er voldoende regionale samenhang is na een herindeling.</p> <p>In de fase van het open overleg is er niet alleen gesproken over de RSW-fusie, maar ook over andere varianten, waaronder een grote Valleigemeente (met deelgemeenten).</p>
<p><i>Vertrouwen in partners</i></p>	
<p>1. Veel mensen uit Renswoude hebben aangegeven dat het vertrouwen in Scherpenzeel en Woudenberg zeer laag is door hun verzoek tot herindeling. Zij zijn bovendien van mening dat de drie dorpen qua karakter totaal niet bij elkaar passen en dat het bestuur van Renswoude veel beter is dan in de andere twee gemeenten.</p> <p>2. Ook zou Renswoude het derde wiel aan de wagen worden. Hierdoor zou RSW niet duurzaam zijn.</p>	<p>1. Een gebrek aan vertrouwen kan niet door ons worden weggenomen. Dit geldt ook voor de notie dat de drie dorpen niet bij elkaar zouden passen; ze hebben in ieder geval wel met dezelfde opgaven te maken.</p> <p>2. Scherpenzeel en Woudenberg hebben meerdere malen uitdrukkelijk aangegeven dat Renswoude een gelijkwaardige partner is in het fusieproces; derhalve een gelijke inbreng als de andere twee bij de vormgeving van de nieuwe RSW-gemeente. Een en ander is ook verwoord in het profiel van de RSW-gemeente, zie bijlage I van het herindelingsontwerp.</p>

<i>Herindeling algemeen</i>	
<p>Veel mensen wijzen op de negatieve ervaringen met herindelingen en merken op dat zeker gedwongen fusies nooit kunnen werken.</p> <p>Verder is een aantal keren verwezen naar het beleid van de regering: in het regeerakkoord zou staan dat gemeenten niet gedwongen kunnen worden tot herindeling en dat herindeling (=centralisatie) ingaat tegen de decentralisatievoorstellen⁵ van het rijk.</p>	<p>Uit een onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen en Berenschot⁶ naar de effecten van herindelingen in Zuid-Holland zijn onder meer de volgende conclusies gekomen:</p> <p>‘De resultaten van het onderzoek naar effecten van herindelingen zijn dat een gemeentelijke herindeling leidt tot betere dienstverlening aan de inwoners, professionelere ambtenaren, betere bestuurders, effectiever beleid, en een sterkere positie ten opzichte van andere overheden. De inwoner als klant wint bij de herindeling, de inwoner als rechtssubject krijgt een professionelere organisatie voor handhaving en toezicht. ‘De inwoner als burger komt er echter minder goed van af’.</p> <p>Wij merken op dat de afstand burger-bestuurder een belangrijk aandachtspunt vormt voor de nieuwe RSW-gemeente. Zowel Scherpenzeel en Woudenberg alsook Renswoude vinden dit aspect belangrijk. Ook in de profielschets wordt dat door de gemeenten opgemerkt. Wij hebben er dan ook alle vertrouwen in dat dat op een degelijke manier een plek krijgt in de nieuwe gemeente en de organisatie van RSW.</p> <p>In het regeerakkoord staat over herindelingen het volgende: ‘herindeling van gemeenten vindt plaats indien daarvoor voldoende lokaal draagvlak bestaat. De verantwoordelijkheid voor de toetsing daarvan berust bij het provinciebestuur; de wetgever toetst de voorstellen in principe uitsluitend op het gevolgde proces’.</p> <p>Decentralisatie betekent dat er meer en complexere taken aan de gemeenten wordt overgedragen. Hiervoor is het nodig dat de ambtelijke organisaties voldoende robuust zijn in termen van onkwetsbaarheid, voldoende capaciteit en kwaliteit om die nieuwe taken uit te voeren. Scherpenzeel en Woudenberg verwachten dat zij deze robuustheid in de toekomst onvoldoende zullen hebben.</p>

⁵ Zie Kabinetsreactie op de bevindingen van de Interbestuurlijke Taakgroep Gemeenten (14-11-2008; kenmerk 2008-0000557732)

⁶ Fraanje et al., *Herindelingen gewogen. Een onderzoek naar de doelen, effecten en het proces van herindelingen*. Oktober 2008

<p><i>Overige zienswijzen</i></p> <p>In één van de zienswijzen is de IPC gevraagd in te gaan op de volgende twee passages uit het rapport Verstedend: (1) Bestuurskracht: <i>Deze kan voor dit moment als voldoende worden omschreven (zie de kwaliteitsonderzoeken en de verbetervoorstellen naar aanleiding daarvan in de afzonderlijke profielschetsen van de drie gemeenten). In de toekomst kan dit anders komen te liggen, zo is geconstateerd. Dit al bijna veertig jaar oude model houdt geen rekening met de ontwikkelingen nadien en de gewijzigde perspectieven die intussen zijn ontstaan. Inspelen op deze ontwikkelingen en perspectieven vereist, om de basis voor de vereiste bestuurskracht te leggen, een grotere sprong. Bij dit model zal in de niet te verre toekomst sprake zijn van een relatief grote afhankelijkheid en kwetsbaarheid . Er zullen omvangrijke samenwerkingen met andere gemeenten en inkoop van deskundigheid nodig blijven.</i></p> <p>En (2) Duurzaamheid: <i>Gelet op het voorgaande mag niet verwacht worden dat de nieuwe gemeente duurzaam is in het licht van de voorziene taakontwikkeling van gemeenten. Er zullen dus steeds verder gaande wijzen van samenwerking nodig zijn en dus zal op den duur een nieuwe herindeling zich ongetwijfeld aandienen. De termijn daarvoor ligt naar onze inschatting binnen de tien jaar na een eventuele herindeling volgens het voorliggende model.</i></p> <p>Ook anderen waren van mening dat de RSW-gemeente niet duurzaam zal zijn. Veel indieners zijn bang dat RSW te klein is (veel kleiner dan bijvoorbeeld Utrechtse Heuvelrug en Vecht & Venen) en daarom snel weer zal worden geherindeeld.</p> <p>In het herindelingsontwerp is onduidelijkheid over het aantal inwoners van de RSW-gemeente. Tijdens de informatiebijeenkomst werd weer een ander getal genoemd. Steller vraagt zich af of het soms de bedoeling is dat de RSW stedelijke druk gaat opvangen. In een andere zienswijze wordt gevraagd aan te geven wat de bevolkingsontwikkeling volgens het CBS is.</p>	<p>Wij stellen vast dat dit punt in het rapport niet is uitgewerkt anders dan met ‘er is geconstateerd’. Wij blijven daarom van mening dat er met het samenvoegen van R-S-W een gemeente ontstaat die bestuurskrachtiger is dan de huidige drie afzonderlijk.</p> <p>De optelsom van de drie gemeenten leidt tot een grotere ambtelijke organisatie met meer kwaliteit, specialisatie en minder kwetsbaarheid in termen van capaciteit. Ook de bestuurlijke organisatie (fulltime bestuurders) zal professioneler zijn. En daarbij gevoegd ontstaat een financieel gezonde gemeente.</p> <p>Tegelijkertijd zal, zeker voor regionale opgaven, samenwerken nodig blijven. Wij hebben geen reden aan te nemen dat er hierbij een ‘relatief grote afhankelijkheid en kwetsbaarheid’ zal ontstaan.</p> <p>In aanvulling op onze onderbouwing van het criterium ‘duurzaam’ (zie herindelingsontwerp, bijlage 1, pag. 17) merken wij het volgende op. In het rapport Verstedend wordt het criterium ‘duurzaam’ in een relatie gebracht met een bepaalde omvang. Utrechtse Heuvelrug (50.000 inwoners) en Vecht en Venen (66.000 inwoners) zijn gevormd vanuit een bepaalde interne samenhang, een oplossing voor een specifieke problematiek, en het realiseren van (regionale) opgaven in het gebied. Dit geldt ook voor de RSW-gemeente. Daarnaast merken wij op dat bij de RSW-gemeente er geen ‘restproblematiek’ in het gebied is die op termijn zou kunnen nopen tot schaalvergroting.</p> <p>Kortheidshalve verwijzen wij naar ons antwoord bij de zienswijze van Renswoude onder 5.2. Volgens het CBS zal de bevolking van de drie gemeenten in 2020 ongeveer gelijk zijn aan de huidige. Hierbij is de geplande woningbouw echter niet meegenomen.</p>
--	---

<p>Een aantal mensen heeft vragen over financiën. Het gaat er dan om of duidelijk is wat er precies bespaard wordt met een fusie en wat het gaat kosten om een aantal Gelderse taken van Scherpenzeel over te hevelen naar Utrecht.</p>	<p>De precieze besparing van de fusie hangt af van het ambitieniveau van de nieuwe gemeente en is niet van tevoren te berekenen. Wel is een duidelijke meerwaarde van een fusie dat de dienstverlening en het bestuur van de gemeenten op een hoger niveau komen.</p> <p>De jaarlijkse uitkering van het gemeentefonds zal €728.000 lager zijn dan dat nu aan de drie afzonderlijke gemeenten wordt uitgekeerd; dit kan worden gecompenseerd met een kostenbesparing (kosten bestuur, minder raadsleden en collegeleden, huisvesting etc.), door schaalvoordelen en een eenmalige Algemene Uitkering van €8,3mln⁷. De kosten van de provinciale grenscorrectie zijn nog niet precies in beeld gebracht, maar zullen makkelijk uit de Algemene Uitkering betaald kunnen worden.</p>
<p>In veel zienswijzen worden de korte lijnen naar het bestuur in Renswoude geprezen; een fusie zou de afstand burger-bestuur vergroten.</p>	<p>Ook in Scherpenzeel en Woudenberg is de afstand tussen burger en bestuur klein. In hun gezamenlijke profielschets hebben die gemeenten aangegeven deze afstand zo klein mogelijk te willen houden, terwijl de dienstverlening zal verbeteren. Het is uiteindelijk aan de nieuwe gemeente om bijvoorbeeld een participatiebeleid op te stellen.</p>
<p>Een aantal mensen vreest dat de criminaliteit zal stijgen en de sociale dienstverlening zal verslechteren in een grotere gemeente.</p>	<p>Er zijn ons geen voorbeelden bekend van een toename van criminaliteit door gemeentelijke herindeling. Ook de sociale dienstverlening wordt niet per definitie slechter in een grotere gemeente (zo wordt de regionale sociale dienst in Utrecht-West-verband goed gewaardeerd door cliënten).</p>
<p>De IPC wordt verweten niet te voldoen aan de Algemene beginselen van behoorlijk bestuur. De IPC zou (1) niet <i>zorgvuldig</i> zijn geweest door het negeren van het onderzoek gedaan in opdracht van Renswoude (rapport Versteden c.s); (2) haar besluit niet zorgvuldig hebben <i>gemotiveerd</i>; (3) burgers geen <i>rechtszekerheid</i> bieden; en (4) het <i>verbod van détournement de pouvoir</i> [misbruik van bevoegdheid] overtreden doordat de Utrechtse ex-gedeputeerde Dekker in haar afscheidsrede Scherpenzeel een compensatie voor het verlies van Loosdrecht heeft genoemd. Dit zou laten zien dat de IPC een verborgen agenda heeft.</p>	<p>(1) Met instemming van en kaderstelling door Provinciale Staten van Utrecht en van Gelderland zijn wij van oordeel dat wij uitgebreid en zorgvuldig onderzoek hebben gedaan. Wij hebben meerdere malen, met alle betrokken partijen gesproken en daarvan verslagen gemaakt; we hebben meerdere varianten onderzocht; en we zijn transparant geweest in ons handelen en in de procedure. De uitkomsten zijn verwoord in het herindelingsontwerp.</p> <p>Het rapport Versteden c.s. is in opdracht van Renswoude verricht en wij hebben ons eigen onderzoek gedaan.</p> <p>(2) Wij hebben ons voorstel uitgebreid gemotiveerd in het herindelingsontwerp en het voorliggende herindelingsadvies.</p> <p>(3) In de procedure zijn meerdere momenten waarin de inwoners in de gelegenheid worden</p>

⁷ dit is verhoogd met ingang van de december circulaire 2008

<p>Twee zienswijzen hebben betrekking op de voorgestelde grenscorrectie van de percelen van camping De Lucht in Barneveld.</p> <p>1. In één zienswijze wordt gesteld dat als Barneveld geen uitbreiding van de camping toestaat, het voor de eigenaar later niet mogelijk zou moeten zijn om in de RSW-gemeente een identiek verzoek in te dienen.</p> <p>2. De eigenaar van camping de Lucht merkt op dat één kadastraal perceel dat onderdeel is van de camping, niet in het voorstel tot grenscorrectie is opgenomen. Hij verzoekt om dit perceel ook bij de voorgestelde grenscorrectie mee te nemen.</p>	<p>gesteld om hun opvatting te geven. De herindelingsprocedure is met rechtswaarborgen omkleed in de vorm van informeren, indienen van een zienswijze, horen door raad en PS. Vervolgens kunnen inwoners zich tot het parlement richten (minister van BZK, Tweede en Eerste Kamer). Het voorliggende advies is wat ons betreft duidelijk voor de inwoners.</p> <p>(4) De IPC heeft geen verborgen agenda. Wij zijn transparant geweest in kaderstelling, procedure en proces. Dit wordt getoetst door Provinciale Staten van Gelderland en van Utrecht bij de vaststelling van het voorliggende advies; in de vervolgproucedure (het wetgevingsprocedure) wordt een en ander getoetst door het parlement.</p> <p>In deze herindelingsprocedure staat het duurzaam versterken van de bestuurskracht van gemeenten in het Valleigebied centraal. Wij zijn van mening dat de RSW-variant hier het best geschikt voor is.</p> <p>Op pagina 22 e.v. hebben wij ons standpunt over grenscorrecties nader toegelicht. Wij handhaven ons voorstel tot grenscorrectie van het object camping De Lucht. Niettemin kan de gemeente Barneveld de ruimtelijke procedure zelf volledig afhandelen. Bij de vorming van de RSW-gemeente blijven de besluiten/beleid van Barneveld c.q. provincie Gelderland (streekplan) van kracht totdat hun rechtsopvolgers zijnde de RSW-gemeente c.q. provincie Utrecht een (nieuw) besluit hebben genomen. Verwacht mag worden dat hun besluit in het verlengde ligt van hun rechtsvoorgangers. Wij kunnen dit echter niet voorschrijven.</p>
	<p>Ook kunnen wij de eigenaar van de camping er niet van weerhouden dat hij bij afwijzing van de ruimtelijke procedure bij Barneveld, later een identiek verzoek indient bij de RSW-gemeente.</p> <p>2. Uit kadastraal onderzoek blijkt dat er één perceel van de eigenaar van de camping niet in het object van de voorgestelde grenscorrectie is opgenomen. Gegeven onze opvatting over deze grenscorrectie dient ook dit kadastrale perceel bij de grenscorrectie betrokken te worden. Wij zullen daarom ons voorstel tot advies op dit onderdeel aanpassen (zie kaart pagina 259).</p> <p>Korthedshalve verwijzen wij voor onze opvatting over deze grenscorrectie naar p.22.</p>

5.5 Conclusie

Wij hebben uitgebreid kennis genomen van alle zienswijzen. De argumentatie in de zienswijzen en de aangedragen nieuwe feiten geven ons geen aanleiding om deze herindelingsprocedure te staken.

Wij handhaven daarom ons voorstel tot fusie van een RSW-gemeente als verwoord in het herindelingsontwerp inclusief de voorgestelde grenscorrecties met dien verstande dat de grenscorrectie van het object camping De Lucht wordt uitgebreid zodat het totale kadastrale eigendom van camping De Lucht over gaat. Zie bijgevoegde kaarten, bijlagen 5 en 6. De toetsing van ons herindelingsvoorstel aan de criteria, met name het draagvlak, wordt hierna in hoofdstuk 6 beschreven.

6. Toetsing aan criteria herindeling

Inleiding

Om te kunnen beoordelen of op basis van een herindelingsadvies wetgeving in voorbereiding wordt genomen, wordt het advies door het rijk getoetst aan een zestal criteria, genoemd in het Beleidskader gemeentelijke herindeling. Deze criteria zijn in belangrijke mate richtinggevend, maar niet absoluut. Het kan voorkomen dat de criteria onderling kunnen conflicteren. Er zal dan een afweging moeten worden gemaakt tussen de criteria respectievelijk tussen de standpunten en belangen van de betrokken gemeenten.

Uitgangspunt is dat er overeenstemming is tussen de gemeenten die betrokken zijn bij een herindelingsdiscussie over een gewenste oplossing. Als er geen overeenstemming is doet zich de vraag voor of één gemeente een herindeling kan tegenhouden als er wel draagvlak bestaat onder de overige gemeenten en de provincie(s). De provincie(s) heeft (hebben) dan een eigenstandige verantwoordelijkheid. Tegen de achtergrond van het vorenstaande hechten wij er aan om uitgebreid aandacht te besteden aan de verschillende aspecten van het toetsingscriterium 'draagvlak'. Vervolgens toetsen wij ons voorstel aan de overige criteria.

6.1 Draagvlak

Het draagvlakcriterium heeft twee aspecten:

- de wijze waarop aan draagvlak is gewerkt door gemeenten (inclusief het maatschappelijk draagvlak) en provincie;
- het bestuurlijk draagvlak (met inbegrip van het regionaal draagvlak) voor het herindelingsvoorstel.

Invulling door IPC

Bij de start van de herindelingsprocedure is niet alleen het arhi-verzoek van Scherpenzeel en Woudenberg in beschouwing genomen. Ook is het standpunt van Renswoude onderzocht, zijnde de verschillende aangedragen alternatieven (samenwerkingsmodel Ten Boer-Groningen en een grote Valleigemeente met deelgemeenten). In verband hiermee zijn ook Veenendaal en Barneveld als potentiële samenwerkingspartners in de procedure betrokken. Dit geldt ook voor Utrechtse Heuvelrug in verband met mogelijke grenscorrecties. In de fase van het open overleg zijn de diverse varianten onderzocht en besproken met de betrokken gemeenten. Het onderzoek en de bespreking van de varianten met de betrokken gemeenten gericht op duurzame versterking van de bestuurskracht van de gemeenten in het Valleigebied zijn verwoord in het herindelingsontwerp met inbegrip van de verslagen van het open overleg (bijlage 1).

In het kader van het open overleg hebben wij meerdere malen bij de gemeenten aandacht gevraagd voor het informeren van hun inwoners over het herindelingsproces en het betrekken van de inwoners bij het bepalen van hun standpunt over de herindeling (maatschappelijk draagvlak). De wijze waarop dat geschiedt is een verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur zelf; belangrijk is dat inwoners de gelegenheid wordt geboden hun standpunt kenbaar te maken.

In de periode van de terinzagelegging hebben wij drie informatiebijeenkomsten georganiseerd om de inwoners te informeren over ons voorstel en hen in de gelegenheid te stellen om vragen daarover te stellen. De informatiebijeenkomsten zijn gehouden eind oktober 2008 en begin november 2008 in Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg. Van deze bijeenkomsten zijn notulen gemaakt die als bijlage 3 in dit advies zijn opgenomen.

Wij hebben een eigen website ontwikkeld (www.valleigebied.nl) waarop alle relevante stukken over deze procedure zijn/worden vermeld. Daarnaast zijn er regelmatig persberichten verzonden en is consequent informatie verschaft over de voortgang van de procedure en de planning.

Invulling door gemeenten

Renswoude

De gemeente heeft op 26 september 2007 een referendum gehouden. Bij een opkomst van 84% koos 98% voor een zelfstandig Renswoude. Het gemeentebestuur heeft na de start van de arhiprocedure in het voorjaar van 2008 opdracht gegeven aan Versteden c.s. om eveneens onderzoek te doen naar herindelingsvarianten. In juni hebben zij hun rapport aan het gemeentebestuur gepresenteerd. Op 3 december 2008 is een volksraadpleging georganiseerd. Voorafgaande aan de volksraadpleging heeft het gemeentebestuur een informatiebijeenkomst georganiseerd om de belangstellenden te informeren over het voorstel van de IPC, de opvatting van Veenendaal, Scherpenzeel en Woudenberg en haar eigen (voorlopige) standpunt. Bij een opkomst van 65,7% koos 80,7% voor een zelfstandig Renswoude met nauwe samenwerking met Veenendaal en op termijn mogelijk een fusie met Veenendaal. Informatie over de volksraadpleging en onze correspondentie daarover met Renswoude is als bijlage 4 bijgevoegd. Op de gemeentelijke website wordt specifiek informatie vermeld over de herindelingsprocedure zoals de raadsvoorstellen, rapport Versteden c.s., persberichten etc. Ook besteedt de lokale pers veel aandacht aan de herindeling.

Scherpenzeel

Het gemeentebestuur heeft een uitgebreid communicatietraject uitgevoerd op basis van een plan om inwoners te informeren en draagvlak te organiseren voor herindeling (zie bijlage IV van het bijgevoegde herindelingsontwerp). Als activiteiten worden bijvoorbeeld genoemd:

- Herindeling was één van de onderwerpen van de verkiezingen voor de gemeenteraad in 2006;
- Zes nieuwsbrieven huis-aan-huis verspreid in de periode januari 2006- oktober 2007;
- Drie informatieavonden voor inwoners, de laatste is gehouden in maart 2007 naar aanleiding van het Twynstra Gudde onderzoek naar de voor- en nadelen van samenwerking en fusie;
- Klankbordgroep met inwoners en organisaties voor het opstellen van de profielschets voor de nieuwe gemeente;
- Informatie via de gemeentepagina voorafgaand aan commissiebehandeling en beslismomenten van de raad (niet alleen over arhi-aanvraag, maar ook over besluiten daaraan voorafgaand);
- Informatie op de website over samengaan/samenwerken en nu het arhiproces;
- Forum op de website in 2006 over samengaan of samenwerken.

Op 25 november 2008 heeft de raad een bijeenkomst over de zienswijze van Scherpenzeel georganiseerd voor zijn inwoners. Ongeveer 45 mensen hebben deze bijeenkomst bezocht.

In de zienswijze (bijlage 7) is op pagina 9 uitgebreid verwoord hoe Scherpenzeel haar inwoners over hun bestuurlijke toekomst en de herindeling heeft geïnformeerd en bij betrokken.

Woudenberg

De gemeente heeft na 1997 vele activiteiten uitgevoerd. Genoemd worden het interactief opstellen van de toekomstvisie van Woudenberg; de kwaliteitsmeting in 2005; het begrip van de inwoners tijdens de raadsverkiezingen in 2006 voor de pro-herindelingsopstelling van alle politieke partijen; en het opstellen van de profielschets voor de R-S-W-gemeenten met betrokkenheid van inwoners. Daarnaast is regelmatig via de pers aandacht besteed aan de opvatting van de gemeente over dit dossier (zie verder bijlage IV van het bijgevoegde herindelingsontwerp).

Op 11 november 2008 is een inwonersbijeenkomst georganiseerd door het gemeentebestuur. Het verslag van deze bijeenkomst is bij het raadsvoorstel gevoegd (zie bijlage 7, zienswijze van Woudenberg)

Bestuurlijk draagvlak voor RSW-gemeente

Scherpenzeel en Woudenberg zijn overeenkomstig ons voorstel voorstander van een RSW-gemeente met inbegrip van de grenscorrecties.

Renswoude is tegen de vorming van de RSW-gemeente.

Regionaal draagvlak

Gemeentelijke herindeling is van invloed op (regionaal) beleid van buurgemeenten en op de bestuurlijke verhoudingen in de regio. Buurgemeenten Leusden en Barneveld maken ook onderdeel uit

van en dragen bij aan de regionale gebiedsopgaven bij dit Valleigebied (globaal begrenst door A30, A1, A12 en deels A28). Ede is wel een buurgemeente maar heeft geen betrokkenheid bij dit gebied. Dit geldt eveneens voor Utrechtse Heuvelrug en Veenendaal gelegen ten zuiden van A12 in Zuidoost-Utrecht.

Leusden

Het gemeentebestuur concludeert op basis van het bestuurskrachtonderzoek en de visie op de bestuurlijke toekomst van Leusden dat er geen aanleiding tot herindeling van de gemeente is. Ook is er geen draagvlak voor aansluiting bij de RSW-gemeente. Wél is een gestructureerde samenwerking met partners in de regio, waaronder voor het buitengebied met de RSW-gemeenten, noodzakelijk.

Wij merken op dat na de beëindiging in 2007 van de ViP-samenwerking er in het Valleigebied geen structureel samenwerkingsverband meer is. De ViP-gemeenten hebben wel uitgesproken dat samenwerking in welke vorm dan ook nodig is en blijft.

Voor een duurzame samenwerking gelden bestuurskrachtige gemeenten van gelijkwaardig niveau als een belangrijke basisvoorwaarde (zowel kunnen 'halen' als kunnen 'brengen').

Barneveld

Is een Veluwe- en Valleigemeente die zich met name op strategisch en beleidsmatig gebied meer richt op aansluiting bij de WERV. Barneveld respecteert de vorming van een RSW-gemeente.

Utrechtse Heuvelrug

De zienswijze is gericht op de grenscorrecties. In een eerder stadium is in het open overleg als vraagpunt gesteld of de RSW-gemeente voldoende duurzaam en voldoende bestuurskrachtig zal zijn.

Veenendaal.

Het gemeentebestuur ziet niets in de voorgestelde RSW-gemeente, die met een omvang van ca 25.000 inwoners niet duurzaam bestuurskrachtig wordt geacht. Veenendaal staat open voor nauwe samenwerking met Renswoude. De RSW-gemeente doet afbreuk aan de mogelijkheid om op termijn een nieuwe bestuurlijke entiteit te organiseren in Zuidoost-Utrecht die wel de potentie van duurzame bestuurskracht heeft, in welke vorm dan ook. In dit verband worden Veenendaal, Rhenen en Renswoude (de VRR-gemeenten) genoemd.

Op basis van het open overleg stellen wij vast dat Veenendaal niet is georiënteerd op het Valleigebied en deskundigheid op het gebied van de (bestuurlijke) vraagstukken van het Valleigebied ontbeert. Veenendaal is georiënteerd op WERV en Zuidoost-Utrecht.

Conclusie

Er is voldoende bestuurlijk draagvlak voor de RSW-gemeente. Ook is er voldoende regionaal bestuurlijk draagvlak, zeker bij de gemeenten gelegen in het Valleigebied.

6.2 Overige criteria

Bestuurskracht

De bestuurskracht van een gemeente wordt mede bepaald door de omvang van een gemeente. Naarmate het ambtelijk apparaat groter is, zal de kwetsbaarheid van ambtelijke organisatie afnemen in termen van capaciteit. Dit was een aandachtspunt voor de 3 gemeenten in het kwaliteitsrapport van 2005. Ook is er meer ruimte voor specialisatie en wordt de gemeente aantrekkelijker als werkgever in casu een sterkere positie op de arbeidsmarkt. Een kwalitatief en kwantitatief sterke ambtelijke organisatie is een basisvoorwaarde voor een bestuurskrachtige gemeente. De RSW-gemeente kan fulltime wethouders aanstellen. Dit wordt over het algemeen als een voordeel beschouwd. Ook de financiële startpositie draagt daaraan bij. De financiële uitgangspositie van de nieuwe gemeente is zonder meer heel goed. In het licht van het vorenstaande zal de bestuurskracht groter zijn dan die van de drie afzonderlijke gemeenten. Een robuuste en bestuurskrachtige gemeente is een aantrekkelijke

partner voor regionale samenwerking en is beter in staat om een (duurzame) bijdrage te leveren aan de maatschappelijke en regionale opgaven in het gebied.

Duurzaamheid

Met de vorming van de RSW-gemeente met een toekomstpotentieel van ca. 30.000 inwoners ontstaat een duurzame toekomstbestendige plattelandsgemeente in het hart van het Valleigebied. De gemeente kan voldoende ambtelijke en bestuurlijke capaciteit genereren om de huidige en eventuele toekomstige taken goed uit te voeren. Daarmee is de nieuwe gemeente ook een voldoende robuuste partner voor regionale samenwerking (zie ook het kopje 'regionale evenwicht').

Een reden voor herindeling kan zijn dat er regionaal problemen zijn, bijvoorbeeld met de bestuurskracht van buurgemeenten. Dit is voor de RSW-gemeente op de middellange termijn niet te verwachten. De nieuwe RSW-gemeente is namelijk omringd door robuuste gemeenten. Ook dit gegeven zal een positief effect hebben op de duurzaamheid van de gemeente.

Op dit moment hebben 290 gemeenten minder dan de 30.000 inwoners die op den duur verwacht worden in de RSW-gemeente. Dit is ongeveer 2/3 van alle gemeenten in Nederland. 79 gemeenten hebben een omvang van tussen de 25.000 en 35.000 inwoners.

Voor een weinig stedelijke gemeente, zoals RSW er één wordt (een gemeente met een agrarisch profiel), krijgt de nieuwe gemeente relatief veel inwoners.⁸ Puur op basis van deze cijfers is het niet aannemelijk dat er voor RSW binnen afzienbare tijd (20-25 jaar) een nieuwe schaalvergroting nodig zal zijn. De nieuwe RSW-gemeente achten wij dan ook meer dan voldoende duurzaam.

Interne samenhang

Met de RSW-gemeente ontstaat een langgerekte Valleigemeente in het hart van het Valleigebied. De drie dorpen kennen een eenduidige identiteit, hetgeen blijkt uit een zelfde levensopvatting, deels gebaseerd op een christelijke achtergrond, en gelijke waarden en normen. De RSW-gemeente heeft een sterke interne samenhang op sociaal-cultureel gebied en op bedrijfseconomisch/ agrarisch gebied en heeft een rijk verenigingsleven.

De drie dorpen worden op korte afstand met elkaar verbonden via de N224. De interne samenhang is uitgebreid beschreven in de profielschets van de RSW-gemeente opgesteld door Scherpenzeel en Woudenberg waarbij ook de toekomstvisie van Renswoude is betrokken. Deze profielschets is als bijlage I in het bijgevoegde herindelingsontwerp opgenomen. In de profielschets is onder meer aandacht besteed aan de betrokkenheid van inwoners bij het bestuur, het dienstverleningsconcept en een actief dorpsbeleid.

Regionaal evenwicht

Door gemeentelijke herindeling moeten goede regionale verhoudingen ontstaan dan wel blijven bestaan. In het Valleigebied werken de R-S-W-gemeenten op met name operationele vlak op verschillende beleidsterreinen samen. Daarnaast neemt Scherpenzeel deel aan de gemeenschappelijke regeling De Vallei en Woudenberg aan het Gewest Eemland. Renswoude heeft (uitvoerende) samenwerkingsrelaties met Veenendaal/Rhenen en met Zuidoost-Utrecht.

In het Valleigebied werd tot eind 2007 door de R-S-W-gemeenten met Barneveld-Leusden-Nijkerk samengewerkt in VIP-verband (Vallei-in-Perspectief). Verschil in kwaliteit en inbreng van de deelnemers heeft uiteindelijk ertoe geleid dat deze samenwerking niet duurzaam bleek te zijn.

Door de samenvoeging van Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg ontstaat er een beter regionaal evenwicht: RSW-gemeente (30.000 inwoners), Leusden (30.000 inwoners), Barneveld (50.000 inwoners), Nijkerk (40.000 inwoners). Dit levert een basis voor duurzame samenwerking tussen sterke gemeenten in het Valleigebied. Ook neemt door de samenvoeging van RSW het aantal gemeenten in het Valleigebied met twee af. De bestuurlijke drukte neemt af en het aantal samenwerkingsrelaties kan worden verminderd. Ten slotte merken wij op dat er geen 'restproblematiek' ontstaat.

⁸ Bronnen: Ministerie van BZK en CBS; eigen berekeningen. Als maat voor stedelijkheid gebruikt het CBS 'omgevingsadressendichtheid'.

6.3 Provinciale grenscorrectie

Renswoude en Woudenberg liggen in de provincie Utrecht, Scherpenzeel in de provincie Gelderland. Een voorstel tot samenvoeging van een RSW-gemeente leidt dan ook tot een wijziging van de provinciale indeling. Gelet op de interne samenhang en gebiedsomvang van de afzonderlijke gemeenten wordt voorgesteld om de provinciegrens te wijzigen zodanig dat het grondgebied van Scherpenzeel in de provincie Utrecht ligt. Scherpenzeel kan zich vinden in deze wijziging.

7. IPC-voorstel

7.1 Conclusies

Er wordt al (te) lang gediscussieerd over versterking van de bestuurskracht in de Vallei en er zijn tot op heden onvoldoende resultaten geboekt.

Al decennia lang wordt discussie gevoerd over de bestuurlijke structuur in het Valleigebied. Hoe kan het beste op duurzame wijze de bestuurskracht worden versterkt om ook een adequaat antwoord te kunnen geven op regionale vraagstukken? In 1997 is de laatste herindelingsprocedure voor de Vallei gericht op versterking van de bestuurskracht gestopt.

In plaats van een concreet herindelingsvoorstel door te zetten werd besloten om voor het gebied een strategisch gebiedperspectief (sgp) op te stellen waarin kansen en bedreigingen binnen het gebied werden geïnventariseerd. Sluitstuk van het sgp was te onderzoeken welk bestuurlijk instrumentarium het meest adequaat zou zijn voor het realiseren van het sgp.

Na het opstellen van het sgp voor de Vallei in 2003 kozen de gemeenten voor een intensieve niet-vrijblijvende samenwerking op basis van een convenant. Na een voorspoedige start met enkele successen is de samenwerking per 1-1-2008 beëindigd. Wél hebben de gemeenten aangegeven dat samenwerking (in welke vorm dan ook) nodig is en blijft, maar ze willen daar op dit moment nog geen concrete bestuurlijke structuur aan verbinden.

In 2005 is de kwaliteit van de organisaties (bestuurlijk en ambtelijk) van Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg gemeten. De kwaliteit van de organisatie werd in z'n totaliteit als voldoende beoordeeld. Niettemin waren er ook aandachtspunten geformuleerd over de beleidsmatige en bestuurlijke kwaliteit, en de weerbaarheid (o.m. de kwetsbaarheid van de organisatie). Op basis van de kwaliteitsrapporten, de profielschets van de RSW+-gemeente én de landelijke/regionale ontwikkelingen (waaronder de decentralisatievoorstellen van het kabinet) kiezen Scherpenzeel en Woudenberg voor de verbeterstrategie 'fusie' gericht op de vorming van een RSW+-gemeente. Met een dergelijke bestuurlijke combinatie zou bestuurskracht duurzaam kunnen worden versterkt. Renswoude koos voor de mix van consolideren, investeren en samenwerken. In september 2007 hebben Scherpenzeel en Woudenberg een herindelingsverzoek ingediend.

Er is voldoende draagvlak voor de fusie Renswoude-Scherpenzeel-Woudenberg

Het herindelingsverzoek van Scherpenzeel en Woudenberg leidde in februari 2008 tot de start van de herindelingsprocedure voor het Valleigebied. In september 2008 hebben wij het herindelingsontwerp vastgesteld. In dit ontwerp is uitgebreid en zorgvuldig verslag gedaan van het gevoerde overleg en van de verschillende mogelijkheden en varianten (waaronder het model Ten Boer) om de bestuurskracht duurzaam te versterken. Alles afwegende hebben wij voorgesteld om de gemeenten Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg per 1-1-2011 samen te voegen tot één Utrechtse gemeente.

Er is geen unaniem bestuurlijk draagvlak voor ons fusievoorstel. Het gemeentebestuur van *Renswoude* is tegen het fusievoorstel waarbij het bestuur zich gesteund weet door 80% van de inwoners, zo bleek uit een door de raad uitgeschreven volksraadpleging. In plaats van ons voorstel heeft de raad van Renswoude ons gevraagd het herindelingsvoorstel aan te houden, dan wel Renswoude daarbuiten te laten. In plaats van samenvoeging met Scherpenzeel en Woudenberg kiest Renswoude voor nauwe samenwerking met Veenedaal. Een samenwerking waarbij een fusie op termijn op basis van vrijwilligheid niet wordt uitgesloten.

Scherpenzeel en *Woudenberg* stemmen in met ons fusievoorstel. Zij hebben vanuit hun kracht (bestuurlijk, ambtelijk én financieel) een herindelingsverzoek ingediend. Zij vinden de fusie zeer wenselijk en de beste duurzame oplossing. Gelet op de landelijke en regionale ontwikkelingen vragen zij om de herindelingsprocedure met kracht voort te zetten.

Van de buurgemeenten in het Valleigebied heeft *Leusden* na de beëindiging van de ViP-samenwerking behoefte aan gestructureerde samenwerking met gemeenten in het Valleigebied waaronder de RSW-gemeenten. Met de vorming van een RSW-gemeente kan deze randvoorwaarde worden ingevuld.

Barneveld respecteert de vorming van de RSW-gemeente.

Van de buurgemeenten buiten het Valleigebied heeft *Utrechtse Heuvelrug* als vraagpunt opgemerkt twijfels te hebben over de bestuurskracht van de RSW-gemeente. *Veenendaal* is tegen ons fusievoorstel. Twijfels zijn geuit over de duurzaamheid en de bestuurskracht. Veenendaal is vóór de samenwerking met Renswoude waarbij het perspectief van herindeling niet wordt uitgesloten. Daarbij zou de RSW-gemeente afbreuk doen aan een eventuele nieuwe entiteit op basis van vrijwilligheid in dit deel van de provincie waarbij Renswoude-Rhenen-Veenendaal in beeld zouden kunnen zijn.

Buurgemeente *Ede* heeft geen zienswijze ingediend. Ede is een Veluwegemeente is die tot nu toe geen affiniteit heeft met dit deel van het Valleigebied.

Wij zijn van oordeel dat de (regionale) belangen van Veenendaal niet worden benadeeld bij de beoogde fusie. Bovendien zien wij geen directe meerwaarde van Veenendaal voor het Valleigebied, dat georiënteerd is op WERV en Zuidoost-Utrecht.

Op basis van het vorenstaande stellen wij vast dat er voldoende bestuurlijk draagvlak is voor het fusievoorstel van de RSW-gemeente én dat daarvoor ook voldoende draagvlak aanwezig is bij de buurgemeenten in het Valleigebied.

Versterking van de bestuurskracht is noodzakelijk

Het herindelingsverzoek is gelet op de door de gemeenten aangedragen argumenten ook urgent. De afgelopen periode hebben de Valleigemeenten met facilitering van de provincies zelf getracht hun (regionale) bestuurskracht duurzaam te versterken. Dit heeft onvoldoende resultaat gehad. Woudenberg en Scherpenzeel vinden dit niet (meer) duurzaam en kiezen daarom nu vanuit hun kracht voor fusie.

Heroverweging van de herindelingsprocedure is geen optie. Wij hebben te maken met een verzoek van twee gemeenten tot versterking van de bestuurskracht in de Vallei. Wij kunnen ons vinden in de overwegingen die ten grondslag liggen aan dit verzoek. Voorkomen moet worden dat de bestuurskracht onvoldoende wordt als gevolg van verdergaande decentralisatie van rijkstaken. Een situatie die binnen afzienbare tijd werkelijkheid kan worden. Het kabinet bereidt immers in overleg met de VNG nieuwe decentralisatievoorstellen voor op het fysieke en sociale domein.

Blijkbaar ervaart ook Renswoude een afnemende bestuurskracht door nauwe samenwerking te zoeken met Veenendaal. Ook Leusden wil meer gestructureerd samenwerken met buurgemeenten waaronder de RSW-gemeenten voor onder meer het buitengebied.

Om meerdere redenen is de door Renswoude aangedragen variant ongewenst. De huidige arhiprocedure is gericht op het duurzaam versterken van de bestuurskracht in het Valleigebied. Het voorstel van Renswoude levert enkel voordeel op voor Veenendaal en Renswoude. De bestuurskracht van de andere gemeenten in het Valleigebied wordt niet duurzaam versterkt. Bovendien bestaat voor deze variant geen draagvlak bij Scherpenzeel en Woudenberg. De samenwerking tussen Renswoude en Veenendaal levert geen bijdrage aan potentiële (strategische) samenwerkingverbanden in het Valleigebied vanwege de oriëntatie van Veenendaal op WERV en Zuidoost-Utrecht. En in het perspectief van een fusie Veenendaal-Renswoude (ook bij een Fins gastheergemeentemodel - overdragen van taken/mensen – lijkt fusie een logische volgende stap) ontstaat er een knip in het Valleigebied.

Er is sprake van een sterke interne samenhang

Voor wat betreft de onderlinge relatie in typologie van het gebied en identiteit kan niet onvermeld blijven dat Renswoude een plattelandsgemeente is in het Valleigebied, evenals Scherpenzeel en Woudenberg. Renswoude heeft de afgelopen 12 jaar bestuurlijk en ambtelijk geïnvesteerd in het Valleigebied, bijgedragen aan de gebiedsopgaven en deelgenomen aan de regionale samenwerkingsverbanden. Qua profiel hebben de RSW-gemeenten veel met elkaar gemeen. Ook delen

zij de aandacht voor de afstand bestuur-inwoner. Vanwege die verwevenheid kan Renswoude niet los worden gezien van Scherpenzeel en Woudenberg. De verwachting is dan ook dat bij een fusie van de RSW-gemeenten een grote mate van synergie kan optreden en de kwetsbaarheid van de organisatie verminderd kan worden.

De zienswijzen geven geen aanleiding tot heroverweging van de voorgestelde fusie

Ten slotte hebben wij in totaal 270 zienswijzen (inclusief 7 gemeenten) ontvangen. Uit Renswoude hebben wij veel zienswijzen mogen ontvangen. Heel veel argumenten tegen ons fusievoorstel van de RSW-gemeente liggen in lijn met die van het gemeentebestuur van Renswoude.

Wij concluderen dat de ontvangen en soms uitgebreide zienswijzen ons geen aanleiding hebben gegeven het voorstel tot fusie van de RSW-gemeente te heroverwegen.

Conclusie

Wij handhaven daarom ons voorstel tot samenvoeging van de nieuwe gemeente Renswoude-Scherpenzeel-Woudenberg inclusief de voorgestelde grenscorrecties in het herindelingsontwerp met dien verstande dat de grenscorrectie van camping De Lucht nog wordt uitgebreid met één kadastraal perceel in eigendom van de campingeigenaar. In bijlage 6 is op kaart de gehele grenscorrectie van camping De Lucht weergegeven.

7.2 Advies

Op basis van alle verzamelde informatie verwoord in het herindelingsontwerp, de ontvangen zienswijzen en onze beantwoording daarvan stellen wij voor het duurzaam versterken van de bestuurskracht in het Valleigebied voor om:

Per 1-1-2011 de gemeenten Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg samen te voegen tot de nieuwe Utrechtse gemeente met als werktitel: **Gemeente Renswoude-Scherpenzeel-Woudenberg**.

Naast enkele grenscorrecties waarover de betrokken gemeenten overeenstemming hebben (zoals camping Laag Kanje naar Utrechtse Heuvelrug), achten wij voorts de volgende grenscorrecties vanuit de overweging dat één kadastraal object/perceel in één gemeente ligt (uit een oogpunt van beleid, beheer en veiligheid), noodzakelijk:

- Camping De Lucht
- Henschotermeergebied.

Beide objecten komen in zijn geheel binnen de nieuwe RSW-gemeente te liggen. Er vindt geen grenscorrectie plaats voor de kern Overberg.

De provinciegrens Utrecht-Gelderland wordt gewijzigd zodanig dat de nieuwe gemeente in zijn geheel binnen de provincie Utrecht komt te liggen.

7.3 Naam nieuwe gemeente

De naamgeving van de nieuwe gemeente vormt een onderdeel van het wetgevingsproces. Mede vanwege de bestuurlijke en emotionele gevoeligheid van het herindelingsproces is de naamgeving van de nieuwe gemeente niet aan de orde geweest. Wel werden de werktitels 'RSW-gemeente' en 'Valleigemeente' gehanteerd maar deze namen zijn niet geschikt voor de naamgeving van de nieuwe gemeente.

In het wetgevingstraject wordt bij gebrek aan een acceptabele naam in de regel de naam van de grootste gemeente gehanteerd. Gemeente Woudenberg is de grootste gemeente van de drie. Wij achten het niet gepast om 'gemeente Woudenberg' als werknaam van de nieuwe gemeente te introduceren.

Als voorlopige naam stellen wij daarom voor: gemeente **Renswoude-Scherpenzeel-Woudenberg**.

Wij realiseren ons dat dit geen praktische naam is. Het is ook beter als de drie gemeenten zelf met een voorstel tot naamgeving van de nieuwe gemeente komen. Wij geven daarom de betrokken gemeenten nadrukkelijk in overweging om zelf met een gedragen voorstel tot naamgeving te komen nádat de provinciale besluitvorming over het advies tot herindeling heeft plaatsgevonden. Dit voorstel dient dan wel te worden ingediend voordat het wetsontwerp tot gemeentelijke herindeling aan de Tweede Kamer wordt gezonden.

Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat de raad van de nieuwe gemeente op basis van artikel 158 Gemeentewet de bevoegdheid heeft om hun naam aan te passen.

7.4 Profiel gemeente Renswoude-Scherpenzeel-Woudenberg

Met de vorming van de nieuwe gemeente Renswoude-Scherpenzeel-Woudenberg ontstaat een gemeente van ca. 7.000 ha waarvan 70% in gebruik is als agrarisch gebied.

Het profiel van deze gemeente is ontleend aan de profielschets die Scherpenzeel en Woudenberg gezamenlijk hebben opgesteld (juli 2007; vastgesteld door de gemeenteraden 4 oktober respectievelijk 27 september 2007) voor de nieuwe RSW-gemeente. Bij het opstellen van de profielschets is ook gebruik gemaakt van de toekomstvisie van Renswoude. Enkele kernpassages uit de profielschets voor de RSW-gemeente zijn:

Ambitie

De ambitie van de nieuwe gemeente is: “een krachtige zelfstandige plattelandsgemeente [vormen] die goed berekend is op haar taken, hetgeen blijkt uit haar positie als een krachtige speler in de regio met voldoende bestuurskracht, een goede dienstverlening en betrokkenheid naar de inwoners. De nieuwe gemeente kenmerkt zich door een sterke sociale samenhang, is actief en ondernemend. De nieuwe gemeente is in staat de eigen positie -met haar specifieke kenmerken- in de omgeving te versterken om op die wijze de cultuur en historie van de afzonderlijke dorpen met een sterk eigen karakter te behouden.”

Buitengebied

De nieuwe gemeente heeft een sterk landelijk karakter en is centraal gelegen in de Vallei. De afwisseling van percelen met een verschillend grondgebruik, akkers en weiden en kleine bosschages, bepalen de sfeer van het gebied. Dit landelijke karakter is ook vanuit economisch perspectief van groot belang. Het gebied herbergt veel agrarische bedrijvigheid, maar ook vormen van recreatie en toerisme zijn een belangrijke bron van inkomsten. De nieuwe gemeente biedt tevens ruimte aan andere economische activiteiten, passend in het landelijke profiel.

Drie dorpen

De gemeente bestaat uit de drie dorpen: Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg. Deze dorpen kenmerken zich door een rijke historie en een eigen karakter. De drie dorpen kennen een eenduidige identiteit, hetgeen blijkt uit een zelfde levensopvatting, deels gebaseerd op een christelijke achtergrond, en gelijke waarden en normen. Alle drie de dorpen worden gekarakteriseerd door een sterke sociale samenhang, hoge mate van betrokkenheid en een rijk verenigingsleven. Ieder dorp draagt binnen deze gemeenschappelijke kenmerken een bepaalde eigenheid van cultuur en historie.

Het behoud van deze identiteit, maar ook de eigenheid van de afzonderlijke dorpen is in de nieuwe gemeente niet alleen van groot belang, maar is ook de kracht van de nieuw te vormen gemeente. Kortom: “Eenheid in verscheidenheid”.

Door de samenvoeging ontstaat een nieuwe gemeente van 25.000 inwoners met een toekomstperspectief van 30.000 inwoners.

Burger centraal

De nieuwe gemeente kenmerkt zich als een daadkrachtige gemeente, die inwoners en maatschappelijke organisaties betreft bij het beleid.

Leefomgeving

De gemeente investeert in een plezierige leefomgeving met de volgende kenmerken: veilig, schoon, groen en duurzaam. In een dergelijke omgeving kunnen mensen op een prettige manier leven en voelen zij zich thuis. Dit vraagt onder meer om een integrale wijkgerichte benadering, een integraal veiligheidsbeleid, preventie en handhaving, en een visie op de verhouding tussen steen en groen, waarin ook de eigen verantwoordelijkheid van de burger als het gaat om groenonderhoud een plek krijgt: “in een mooi groen dorp moet het groen mooi blijven”.

Dienstverlening

De inwoners hebben recht op een adequate dienstverlening en een daadkrachtig bestuur, dat op inzichtelijke en beargumenteerde wijze keuzes maakt. Daarbij hoort een ambtelijke organisatie, die wat betreft kwaliteit en kwantiteit hierop is ingericht. De dienstverlening is laagdrempelig, open en inzichtelijk. De nieuwe gemeente zal de digitale dienstverlening beschouwen als een middel om op een gebruiksvriendelijke wijze dienstverlening op maat te kunnen bieden. De nieuwe gemeente blijft daarnaast persoonlijke contacten gebruiken om de relatie met de burger te onderhouden.

Burger en bestuur

Het bestuur is er voor de burger. Maar de burger heeft uiteraard ook een eigen verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de gemeente. De burger is niet slechts ‘consument’ van het openbaar bestuur, maar levert een actieve bijdrage aan de te maken keuzes en de uitvoering daarvan. In dat verband zal vóór de datum van samengaan een visie worden ontwikkeld op burgerparticipatie bij de besluitvorming over specifieke zaken die de dorpen betreffen. Het is aangetoond dat de vorming van een grotere gemeente de betrokkenheid tussen het bestuur en de burger niet altijd ten goede komt. Daarom zal de nieuwe gemeente vanaf het allereerste begin van haar bestaan moeten investeren in de relatie tussen de gemeente, het gemeentebestuur en de inwoners. De versterking van deze betrokkenheid krijgt op verschillende manieren gestalte. De nieuwe gemeente werkt kerngericht en betreft ook op die wijze de inwoners van de kernen bij het beleid

7.5 (Regionale) beleidsopgaven van de gemeente Renswoude-Scherpenzeel-Woudenberg

We onderscheiden ondermeer de volgende belangrijke opgaven:

1. In opdracht van de provincies Gelderland en Utrecht is door de zogenaamde Reconstructiecommissie het Reconstructieplan Gelderse Vallei/Utrecht-Oost opgesteld. Het plan is in januari 2005 door PS van Utrecht en Gelderland vastgesteld. Het reconstructieplan beoogt een integrale aanpak van de problemen die zich voordoen in het landelijk gebied binnen het reconstructiegebied Gelderse Vallei/Utrecht-Oost. Het reconstructieplan heeft betrekking op het treffen van maatregelen op het gebied van de ruimtelijke structuur, landbouw, natuur, landschap, cultuurhistorie, recreatie, water, milieu, economie, werkgelegenheid en leefbaarheid.

De nieuwe RSW-gemeente ligt in het reconstructiegebied. Van deze gemeente wordt een bijdrage gevraagd aan het realiseren van de doelstellingen als genoemd in het Reconstructieplan.

2. Een van de doelen uit het Reconstructieplan is herstel en ontwikkeling van de Grebbelinie. De Grebbelinie is een verdedigingslinie van grote cultuurhistorische, ecologische en recreatieve betekenis. De zestig kilometer lange linie manifesteert zich als een groen lint in het landschap en loopt van de Rijn bij Rhenen tot aan het Eemmeer bij Spakenburg.

Een groot aantal partijen heeft in 2006 in een gebiedsvisie duidelijk gemaakt dat het noodzakelijk is om de Grebbelinie ‘boven water te halen’. De vaststelling van de gebiedsvisie ‘De Grebbelinie boven water’ is tevens de start geweest van de uitvoeringsfase van het Programma Grebbelinie. Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg zijn partners in het programma Grebbelinie.

3. Het voeren van een goed kernenbeleid, gericht op het vitaal en leefbaar houden van de kernen. De nieuwe gemeente bestaat uit drie dorpen met een rijke historie en een eigen karakter. De leefbaarheid

van de kernen en het behouden dan wel verbeteren van de voorzieningen vraagt om een actief beleid van het bestuur.

4. Een bijdrage leveren aan de verschillende aspecten van het mobiliteitsvraagstuk in dit deel van het Valleigebied. Er wordt een regionaal onderzoek gestart naar het reactiveren van de PON-lijn dan wel een openbaar vervoerlijn. Inmiddels is een startnotitie over de PON-lijn vastgesteld. Voor het gebied geldt ook dat de druk op de infrastructuur groot is. Dat geldt niet alleen voor de rijksweg A12 maar ook voor het provinciale wegennet (N224). Sluipverkeer is een probleem, mede door de congestie op de rijksweg.

5. Op basis van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) zullen onder meer robuuste ecologische verbindingen tussen de Veluwe en de Heuvelrug worden ontwikkeld. Van belang is dat de nieuwe gemeente een bijdrage levert aan de EHS door onder meer planologische bescherming te bieden via de bestemmingsplannen en in de bestemmingsplannen mogelijkheden te creëren voor het ontwikkelen van nieuwe natuur.

7.6 Nazorg herindeling

De provincies voelen zich mede verantwoordelijk voor de kwaliteit van de bestuurlijke organisatie op gemeentelijk niveau. De provincies streven ook partnerschap tussen overheden (provincie- gemeente) na. Het wordt daarom belangrijk gevonden om na verloop van tijd samen met de nieuw gevormde gemeente te onderzoeken of de doelstellingen die ten grondslag liggen aan deze fusie voldoende zijn gerealiseerd. Ook is het belangrijk om dan na te gaan of de belangen van de inwoners op voldoende wijze zijn geborgd.

In verband hiermee zal in overleg met de gemeente in het vijfde jaar na de fusiedatum onderzoek worden gedaan in de vorm van een kwaliteitsmeting van de bestuurlijke en ambtelijke organisatie. Aspecten die daarbij aan de orde komen zijn de relatie bestuur-inwoners, het gemeentelijk voorzieningenniveau, de financiële positie van de nieuwe gemeente, de dienstverlening aan inwoners en andere aspecten van de bestuurskracht.

7.7 Financiële gevolgen

In deze paragraaf wordt samenvattend een beeld gegeven van de financiële gevolgen van de samenvoeging van de gemeenten Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg.

Een meer gedetailleerd beeld van de financiële positie van de gemeenten per 2011 is opgenomen in het herindelingsontwerp (bijlage 1).

Bij besluit van 10 september 2008 hebben de provincies Gelderland en Utrecht tegelijk met de vaststelling van het herindelingsontwerp Valleigebied de bij de herindeling betrokken gemeenten onder preventief financieel herindelingtoezicht geplaatst. Via dit financieel arhitoezicht kunnen wij goedkeuring onthouden aan de aangewezen financiële besluiten van de RSW-gemeenten die naar ons oordeel in strijd zijn met het financiële belang van de nieuwe gemeente.

In december 2008 kwamen de begrotingen 2009 van de drie betrokken gemeenten in het kader van onze algemene financiële toezichttaak in aanmerking voor het soepele repressieve toezichtregime.

De belastingdruk (OZB, reinigingsheffingen en rioolrecht) per meerpersoonshuishouden in 2008 was in Scherpenzeel €577,13, in Renswoude €632,39 en in Woudenberg €645,20. De gemiddelde lastendruk in de provincie Utrecht lag in 2008 op €657,68.

De omvang van de inkomsten en uitgaven van de nieuwe gemeente hangt nauw samen met het ambitieniveau. Tot op zekere hoogte heeft de gemeente dat zelf in de hand. Het niveau van de heffingen en rechten is over het algemeen afhankelijk van het eigen beleid van de gemeente, waarbij er

veelal een relatie is tussen de kwaliteit en de kosten van de gemeentelijke voorzieningen (openingstijden, kosten van verwerking, wijze van afvalinzameling etc.).

In het kader van de herindeling worden de tarieven altijd op termijn gelijkgeschakeld. Deze aanpassing kan voor de betrokken gemeenten zowel een verhoging als een verlaging inhouden. Ook kan de verandering van de tarieven samenhangen met een ander ambitieniveau wat betreft het niveau van de voorzieningen.

De maatstaf herindeling is een compensatie voor de frictiekosten van de herindeling. Bij toepassing van de formule voor de maatstaf herindeling op de fusie van de RSW-gemeenten resulteert dit in een herindelingsvergoeding die wij bij wijze van raming naar de stand van de Decemercirculaire 2008 hebben becijferd op een bedrag van in totaal ca. € 8,3 miljoen. Deze uitkering wordt over een periode van vier jaar uitgekeerd in een ritme van 40% in het jaar van samenvoeging (€ 3,3 miljoen) en telkens 20 % in de daarop volgende drie jaren (€ 1,7 miljoen).

De algemene uitkering uit het Gemeentefonds voor de nieuwe gemeente Renswoude-Scherpenzeel-Woudenberg wordt verlaagd als gevolg van de herindeling. Deze daling bedraagt, naar de stand van de Decemercirculaire 2008, ca. €727.888. Voor een deel kan de structurele verlaging worden opgevangen door verlaging van de bestuurslasten (minder raadsleden, burgemeesters en wethouders, secretarissen). Voor ander deel zal de nieuwe gemeente dit moeten bereiken door een effectieve en efficiënte inrichting van de organisatie.

8. Vervolgprocedure

De beoogde fusiedatum van de nieuwe gemeente Renswoude-Scherpenzeel-Woudenberg is 1-1-2011. Daarvoor is besluitvorming over het herindelingsadvies op provinciaal niveau nodig in het voorjaar van 2009. Dit hangt mede samen met een uitstelwet voor de gemeentelijke raadsverkiezingen in maart 2010. Provinciale Staten hebben het voornemen uitgesproken dat de statencommissies gezamenlijk ter voorbereiding van hun besluitvorming een drietal hoorzittingen in het Valleigebied gaan organiseren. Deze hoorzittingen zijn gepland in maart 2009. Vervolgens kunnen respectievelijk de statencommissies ABF van Gelderland en BEM van Utrecht begin april 2009 het ontwerp-herindelingsadvies Valleigebied bespreken.

Provinciale Staten van Gelderland en van Utrecht nemen daarna, indien het Presidium daartoe beslist, op 15 april 2009 een besluit over het ontwerp-herindelingsadvies (artikel 8, lid 5, Wet arhi).

Vervolgens wordt het vastgestelde herindelingsadvies aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties (BZK) gezonden.

De minister van BZK stelt het wetsontwerp op en zendt het voorstel met het advies van de Raad van State aan de voorzitter van de Tweede Kamer. De parlementaire behandeling volgt dan eind 2009 en begin 2010. Bij een tijdige en voorspoedige behandeling door het parlement kan de nieuwe gemeente per 1-1-2011 worden ingesteld.

Verkiezingen

Voorafgaande aan de datum van herindeling dienen verkiezingen voor de nieuwe gemeenteraad plaats te vinden. De verkiezingen kunnen in november 2010 worden gehouden.

In maart 2010 zijn de reguliere gemeenteraadsverkiezingen gepland. Om te voorkomen dat in de bij deze herindeling betrokken gemeenten in één jaar twee verkiezingen worden gehouden, zullen de reguliere raadsverkiezing worden uitgesteld op basis van een uitstelwet.

Fusieproces

Wij zullen het fusieproces actief volgen en zijn bereid om het fusieproces daar waar nodig met inachtneming van een ieders verantwoordelijkheid te faciliteren.

Het is belangrijk dat de betrokken gemeenten nadat Provinciale Staten het herindelingsadvies hebben vastgesteld tijdig beginnen met de voorbereidingen op de (ambtelijke en bestuurlijke) inrichting van de nieuwe gemeente.

In dit verband merken wij op dat wij met instemming kennis hebben genomen van het feit dat Renswoude constructief zal meemerken aan het fusieproces van de nieuwe gemeente Renswoude-Scherpenzeel-Woudenberg als Provinciale Staten daartoe besluiten met handhaving van hun standpunt voor een zelfstandig Renswoude (zgn. tweesporenbeleid).

9. Geraadpleegde bronnen

Beleidskader gemeentelijke herindeling (18 december 2002; BW2002/u101476)

Beleidsprogramma Kabinet Balkenende IV 2007-2011, *Samen werken, samen leven*

Bestuursakkoord rijk en gemeenten, *Samen aan de slag!* (juni 2007)

Bestuursakkoord rijk en provincies 2008-2011 (juni 2008)

Commissie Gemeentewet en Grondwet (Commissie Van Aartsen, 2007), *De eerste overheid*

Commissie Interbestuurlijke Taakgroep Gemeenten (Commissie D'Hondt, 2008), *Vertrouwen en verantwoorden*

Fraanje et al., Herindelingen gewogen. Een onderzoek naar de doelen, effecten en het proces van herindelingen. Oktober 2008

Kabinetsreactie op de bevindingen van de Interbestuurlijke Taakgroep Gemeenten (14 november 2008; 2008-0000557732)

Korsten, Schrijvers en Verstedden (16 juni 2008), Een duurzame toekomst voor RENSWOUDE

Bijlagen

1 HERINDELINGSONTWERP VALLEIGEBIED	1
2 BEKENDMAKING TERINZAGELEGGING	186
3 NOTULEN INFORMATIEBIJEENKOMSTEN IPC	188
4 VOLKSRAADPLEGING RENSWOUDE	218
5 KAART RENSWOUDE-SCHERPENZEEL-WOUDENBERG	256
6 AANGEPASTE KAART GRENSCORRECTIE 'DE LUCHT'	258
7 ZIENSWIJZEN BETROKKEN GEMEENTEN	260
8 STANDAARDREACTIES 'RENSWOUE ZELFSTANDIG!'	321
9 OVERZICHT ZIENSWIJZEN INWONERS, BEDRIJVEN EN VERENIGINGEN	325